

UNITÁŘSKÁ MOZAIKA

Č. 8

ROČNÍK ŠESTÝ (2021)

*****

Obsah

*****

<i>Úvodník k poslední, „rozlučkové“ Unitářské mozaice (R. Lovčí) ...</i>	<i>str. 2–3</i>
<i>Vzpomínka na Sofii Pavalu (R. Lovčí).....</i>	<i>str. 4–12</i>
<i>Skromná kytička vzpomínek (J. Plotěná) .....</i>	<i>str. 12–14</i>
<i>Sofie očima Libora Mikše .....</i>	<i>str. 14–15</i>
<i>Rozloučení Markéty Drtinové .....</i>	<i>str. 15–16</i>
<i>Slova Lucie Červené .....</i>	<i>str. 17</i>
<i>Vzpomínka Václava Englera .....</i>	<i>str. 17</i>
<i>Vzkaz profesora Kumpery .....</i>	<i>str. 17–18</i>
<i>Vyjádření Marie Neudorflové .....</i>	<i>str. 18</i>
<i>Mé setkání s reverendem Palkou (S. Zenklová) .....</i>	<i>str. 19–20</i>
<i>Drobná vzpomínka plná naděje (J. Plotěná) .....</i>	<i>str. 21–22</i>
<i>Připomínka Rev. Jiřího Palky (R. Lovčí) .....</i>	<i>str. 23–27</i>
<i>Problémy s celibátem – pohled duchovního na bezženství (J. Palka)...</i>	<i>str. 28–34</i>
<i>Otčenáš v podání Jiřího Palky .....</i>	<i>str. 35–37</i>
<i>Odešel Jiří Vacek (R. Lovčí) .....</i>	<i>str. 38–41</i>
<i>O mých pokladech (R. Lovčí) .....</i>	<i>str. 42–46</i>
<i>Čtyřlístek (J. Hrevušová) .....</i>	<i>str. 46–47</i>
<i>Mé poklady (H. Kupková).....</i>	<i>str. 48–52</i>
<i>Mýty v dějinách české Unitarie (R. Lovčí) .....</i>	<i>str. 53–59</i>
<i>Úloha pohádek ve výchově a vzdělávání dětí. Komentovaný výbor z děl Marie Montessori a Bruna Bettelheima (J. Všetěčka).....</i>	<i>str. 60–73</i>
<i>Básně Lucie Kubinové .....</i>	<i>str. 74–75</i>
<i>Poezie Martina Paříka .....</i>	<i>str. 76–77</i>
<i>Básně Václava Englera .....</i>	<i>str. 78–79</i>
<i>Poezie Sebastiana Praxe .....</i>	<i>str. 80–82</i>

*****

*****

Úvodník k poslední, „rozlučkové“ Unitářské mozaice

*****

Vážení přátelé,

případl mi čestný, i když ne zcela příjemný úkol připravit historicky poslední číslo časopisu *Unitářská mozaika*, u jehož založení stála především liberecká unitářská duchovní Rev. ThDr. Karolina Sofia Pavala (dříve Kučerová – své nové příjmení přitom nepřijala po sňatku, nýbrž na počest svého milovaného dědečka). Její nečekaný a náhlý odchod v červnu tohoto roku, spojený s covidovým onemocněním a odehravší se ve věku pouhých 45 let, výrazně změnil v Unitarii situaci, už tak značně narušenou nutnými úsporami i omezeními fyzických kontaktů v mimořádné pandemické době. Liberecká obec unitářů nyní řeší poměrně zásadní finanční problémy a prochází také prozatímním obdobím, během něhož hledá Sofii novou nástupkyni. Právě od její volby se nejspíše bude odvíjet i to, zda se stane opět v budoucnu součástí aktivit LOU i nějaká forma časopisecké tvorby, či nikoliv – přičemž současný místní správní sbor vnímá *Mozaiku* především jako dílo bývalé duchovní, které se jejím odchodem ze světa určitým způsobem uzavřelo. Časopis byl původně zastaven již po 7. čísle, které redakčně převzal po Josefu Musilovi Jan Šrajer. Protože ale zůstalo rozpracované a nevydané číslo 8 s již připravovanými četnými příspěvky, po dohodě se správním sborem obce jsem si vzal dokončení na svá bedra ve volném čase – jako poctu dvěma výborným duchovním, které jsem osobně poznal na Liberecku. Je mi pouze líto, že č. 8, které mělo být zčásti věnováno již před 10 roky zesnulému Jiřímu Palkovi, má navíc další část věnovanou vzpomínce na nečekaně odešedší Sofii.

Většinu čísel Unitářské mozaiky zpracoval Pepa Musil (Elnorsen) z Tábora, kterého letos vystřídal Jan Šrajer, i když původně o redakční převzetí *Unitářské mozaiky* Sofie prosila mne. Čas mi nedovolil jí vyjít vstříc. Nakonec jedno číslo přece jen dávám dohromady, a plním tak její přání alespoň dodatečně. Jeho součástí jsou především vzpomínkové člán-

ky o Sofii Pavala a Jiřím Palkovi. Dále v tomto čísle uveřejňuji nekrolog letos též zemřelého bratra ing. Jiřiho Vacka z Prahy, torzo textů připravovaných k Sofií vybranému tématu „Poklady, které jsem v životě našel“ pro již nevydané č. 9 a appendix s různými a již dříve nevydanými a plánovanými články, včetně básní. Všem příspěvatelům (a ti nepocházejí pouze z řad české Unitarie) srdečně děkuji a pro osoby méně znalé unitářského prostředí zdůrazňuji, že každý mluví sám za sebe a odpovídá si za svůj text, nejedná se tedy o jakási jednotná stanoviska české Unitarie či dokonce jenom té části unitářů, kteří byli s „Mozaikou“ spojeni. To bylo ostatně klíčovým cílem periodika – tedy aby v něm každý hovořil volně a svobodně za svoji osobu a měl možnost se projevit, podobně jako se volně a svobodně diskutuje po či při unitářských shromážděních.

V závěru chci vše dobré popřát unitářům v Liberci a na Sychrově, kde se teď potýkají s obtížnou situací, a to i v ekonomické rovině. Nemají ani snadnou úlohu vybrat nového duchovního obce, už proto, že všichni zde působící duchovní vždy splňovali vysoké laťky kvality. Ale mají jednak všestrannou pomoc a podporu v předsedkyni české Unitarie, dr. Kristýně Kolajové Ledererové, která je za posledních několik dekád asi nejlepší organizátorkou a koncepční pracovnící na svém postu, jednak ve Sboru duchovních – a hlavně v aktivní členské základně a činorodém jádru obou skupin, ať již v Liberci či na Sychrově. Duchovní je sice klíčovou postavou každé místní Unitarie, ale pokud v případě jeho výpadku obec přestane existovat, je to špatný signál nejenom o její životaschopnosti a akceschopnosti, ale i nedobrá vizitka o práci duchovního, který v ní nedokázal vytmelit činorodý kolektiv, jednostranně upřednostnil řečnickou a přednáškovou činnost a naprosto zásadně zanedbal práci s lidmi. Liberec a Sychrov, díky Sofiinu odkazu i stabilnímu jádru a aktivitě několika obětavých a kvalitních organizátorů z členských řad, však zdárně fungují dál a já jim do budoucna přeji, aby zůstaly živými a plodnými středisky, v nichž mohou obyvatelé Liberecka čerpat duchovní moudrost a poučení.

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

*****

*****

Vzpomínka na Sofii Pavalu

*****

Je tomu zhruba deset let od doby, kdy jsem psal nekrolog zesnulému jablonecko-libereckému duchovnímu Rev. Jiřímu Palkovi (29. 4. 1922 – 12. 6. 2011). Ani ve snu by mne tehdy nenapadlo, že za pouhou dekádu budu sepisovat vzpomínku na jednu z jeho nástupkyň, Rev. Karolinu Sofii Pavalu (5. 2. 1976 – 12. 6. 2021), jíž byla na rozdíl od Jiřího ve hmotném světě dopřána zhruba jen polovina pozemského času.

Ještě letos jsme se se Sofií domlouvali na tom, že bratru Palkovi věnujeme k jeho upomínce podzimní číslo letošní *Unitářské mozaiky*, časopisu, který jsme před několika lety společně založili. Že bude nakonec obsah věnován oběma, je pro mnohé z nás stále tak trochu šokem a věcí, jíž se nám stále nechce uvěřit.

Sofii jsem osobně poznal přesně 12. května 2013, kdy jsem se jako host za plzeňskou Unitarii účastnil shromáždění pražské unitářské obce, po němž pokračovaly další pořady, spolurízené právě Sofií. Sám jsem to odpoledne přednášel v Lánech na Kladensku o Charlottě Masarykové, kam jsem pozval i některé pražské a plzeňské unitáře. Jejich větší část ale zůstala na Sofiině programu v Praze. Zkrátka jsme se nedomluvili s dostatečným předstihem a zřejmě zavládl informační šum. Každopádně já toho dne před odjezdem na Lány poprvé prohodil několik slov se Sofií coby kandidátkou na novou unitářskou reverendku. Zaujal mne její hluboký a empatický pohled, kterým jako by pronikala každého, s kým hovořila, až do hloubi jeho duše. Ač jsem byl trochu rozmrzelý, že nás bude na programu o choti TGM z řad unitářů málo, odnášel jsem si příjemný dojem z oduševnělé a citlivé mladé dámy zhruba stejného stáří (dělil nás od sebe jen jeden kalendářní rok). Slíbili jsme si, že se při blízké příležitosti sejdem, abychom se blíže poznali a pohovořili také o možnostech vzájemné spolupráce, neboť jsem byl tehdy zrovna předsedou místního správního sboru plzeňské Unitarie (OUP).¹

---

¹ V čele OUP jsem stál coby předseda místního správního sboru v letech 2009–2017, od roku 2008 jsem byl výkonným místopředsedou (po rezignaci předsedkyně obce).

Různé spolupráce bylo nakonec povícero. A nebudu lhát, když řeknu, že Sofie patřila až do konce svého života k několika českým unitářkám, k nimž jsem cítil lidsky největší blízkost. Když mi nový redaktor celounitářského časopisu *Tvůrčí život*, Matěj Čihák, v neděli 13. 6. 2021 mailem oznámil Sofiin skon, bral jsem v první chvíli celou věc jako omyl a záměnu se Sofiinou starší kolegyní Rev. Livií Dvořákovou, jež v nedožitých 83 letech přešla na druhý břeh v dubnu tohoto roku. Mimochodem, obě mi byly blízké – i sobě navzájem a velmi pěkně a s úctou o sobě vždy hovořily. Sofie dokonce plánovala o Livii vytvořit celou knihu na podkladě jejích vzpomínek, ovšem Sofiino velké pracovní vytížení a doba covidová, kdy mnozí z nás byli od sebe vzájemně izolováni, celou věc překazila. Velice blízko měla také k brněnské duchovní, Rev. Jarmile Plotěné, jíž v soukromí nazývala „spřízněnou duší“, „kolegyní na stejné vlně“ či „mojí skutečnou duchovní sestrou“, za jejíž přítomnost v Unitarii byla nesmírně ráda.

Sám jsem se Sofií hovořil naposledy ve středu 9. 6., kdy jsme se spojili telefonicky a plánovali vzájemné setkání přímo v Liberci. Ještě o čtvrtku 10. 6. jsme si mailovali. Byli jsme oba astmatici a alergici a dobře jsme znali, jaké to je, když je člověk převážen záchrannou službou kvůli nedostatku kyslíku, k lékaři nebo do nemocnic. A oba jsme byli překvapeni, že se nám covid, který právě tak zrádně zasahuje dýchací ústrojí, podařilo přečkat, ač jsme ho zažili ve svých rodinách, tedy v naší bezprostřední blízkosti. Každý z nás byl zároveň nemocný, ale testy covid neprokázaly. V Sofiině případě však zřejmě neudaly správný výsledek, jak se nyní domnívám.

Sofie byla i před svým odchodem jako vždy plná pozitivní energie, plánů do budoucna i přátelského povzbuzování. Probírali jsme situaci v Unitarii i některé problémy, které se zde v posledku vyskytly. Těšila se, až se vše srovná a dořeší.

Cítil jsem i určité zklamání z některých osob, ale přesto o nich hovořila převážně pozitivně, bez negace, a věřila, že zase bude mnohem lépe. Zklamal ji jeden z kolegů-duchovních, jenž se dopustil nečekaného etického prohřešku. Mrzelo ji to, ale přesto se i na něm snažila vidět hlavně to kladné, co spolu s ním prožila, a brát jej takového, jaký zkrátka je, i s jeho vadami a nedostatky. To byla celá Sofie, protože o ostatních vždy hovořila především v dobrém a viděla na nich hlavně to pozitivní, vzdor je-

jich chybám či svérázu. Vzpomínám, že se jí před léty na čas zakalil vztah s jiným kolegou, z jehož strany cítila křivdu. Když si ale z její iniciativy sporné otázky vyříkali, ulevilo se jí a měla z nastalého smíření upřímnou, ba až dětsky čistou radost, a hned o něm některým z nás telefonovala.

Naposledy jsme spolu řešili nové číslo *Unitářské mozaiky*, libereckého časopisu s celostátním dosahem, jenž vycházel od r. 2016 a který jsme společně naplánovali na sklonku předchozího roku v kavárně obchodního domu na zastávce metra Budějovická na pražské Pankráci. Tehdy jsme se sešli ve složení já, Sofie a Pepa Musil, což je bratrunitář z jihočeského Tábora. Sofie byla na dané místo zvyklá už ze studií, neboť poblíž se nalézala její *Alma mater*, tedy Husova teologická fakulta, kdežto já měl nedaleko odsud, na Spořilově, tetu a jeden čas jsem u ní i bydlel. Bohužel Pepa, jenž se ze skromnosti příliš nechlubí, že jako novinář přispívá do řady renomovaných tiskovin, neměl nakonec dost času k tomu, aby se mohl intenzivněji věnovat ještě *Unitářské mozaice*. Sofie pro svoji vyčerpávanost „na mnoha frontách“ na tom byla obdobně, a z praktických důvodů si proto letos řízení časopisu převzal bratr Jan Šraj z Unitarie Liberec s tím, že mu budu na Sofiino přání nápomocný radou a konzultacemi a sestra Svatava Zenklová korekturou.

Celé číslo 7 *Unitářské mozaiky* bylo věnováno covidovému období i Sofiiným apelům na dodržování různých bezpečnostních opatření, která jsou sice často otravná a značně omezující, ale zároveň prokazatelně pomáhají snižovat riziko nakažení. Podobně jako brněnská Jarmila, i Sofie byla zklamána chováním řady bezohledných lidí, kteří sobecky, neboť jejich vlastní zdraví jim dává velkou šanci nemoc překonat, ignorovali své spolubližní, pro něž je covid dokonce životním rizikem. Sama přitom řešila rozpor mezi tím, nakolik brát ohled na sebe samu, a nakolik pomáhat coby duchovní ostatním. A tak vím, že i vzdor riziku nákazy navštěvovala některé potřebné a také pomáhala s rozvozem potravinové sbírky pro chudší spoluobčany. Na druhé straně se tím, že mnohdy upřednostnila druhé před sebou, bohužel vystavovala riziku, že ji nemoc zasáhne rovněž.

V již řečeném čísle *Unitářské mozaiky* má svůj příspěvek i plzeňský člen a historik Tomáš Herajt. Sofii se zmíněný text nesmírně líbil a nechala ode mne Tomáše pozdravovat. Měla radost z každé aktivní

a příčinlivé síly mezi unitáři a byla ochotna mu případně nápomoci v nápadech, které Tomáš do Unitarie přináší, ale občas mu k jejich realizaci žel chybí pomocná ruka. A i tady jsem poznával typickou Sofii – sama sobě občas nakládala na bedra to, co by mohli zastat i další unitáři. Tento její vzkaz, z doby nedlouho před její smrtí, už jsem ale včas vyřídit nestihl.

Kdo poznal Sofii osobně, ví, že byla bytostí mimořádně citlivou, intuitivní, až éterickou. Takoví lidé si nesou do života nejružnější dary a nadání, ale rovněž často sklízí silnější bolest či nepochopení svého méně jemného a méně vnímavého okolí. Je jim nezřídka dána schopnost proniknout hluboko do druhých, ale také často jinak vnímají přírodu i další živé bytosti okolo. Nazírají a naciťují více a hlouběji, a leckdy zažívají duchovní zkušenosti, které nemohou tlumočit širšímu publiku, ba dokonce ani některým svým blízkým osobám či členům vlastní církve, aby nedošli zbytečného posměchu těch, kteří stejné zážitky postrádají. Ani Sofii nechyběly, ale ponechávala si je pouze pro úzký okruh přátel.

Sofie byla příliš jemná bytost pro náš hrubohmotný svět. Osobně věřím, ač to nemohu dokázat, že při své cestě různými životy, kterými postupně prochází každý z nás, krom lidských prošla i sférami andělských bytostí či přírodních duchů, což násobilo její sensitivitu a jemnost. Možná je nyní šťastnější v jiném a mnohem jemnějším světě, kam svým založením zapadá více, nežli do toho našeho, kde vládne stále mnoho tvrdosti, hmotarství, rivality, kořistění i bojů s jinými bytostmi.

Sofie ve svém životě celkově těžce snášela neupřímnost, intriky, přetvařování či různé formy manipulace. S lidmi podobných povah se necítila dobře pospolu, vyhýbala se jim, vyloženě takové typy lidí špatně fyzicky snášela, jak se některým z nás svěřovala při společných rozhovorech. V daném ohledu byla až přejemnělá. Sama se snažila roznášet do okolí pozitivní myšleni a energii, uměla druhé povzbudit, motivovat a pochválit, bylo v ní cosi zářícího a slunečného.

Samozřejmě ani ona nebyla bezchybná a dokonalá, jako každý člověk procházela mnoha zkušenostmi a různými situacemi, a jistě i jí se v životě leccos nevydařilo, jak zamýšlela. Věděli jsme, že se mnohdy přetěžuje a pak někdy ztrácí vnější i vnitřní klid, ale to vše byl rub je-

jí tendence zvládnout toho co nejvíce, i určitého perfekcionismu a cti-žádosti mít vše co nejlépe dotažené.

Vybrala si Unitarii, tedy náboženské uskupení, kde se vnitřně cítila nejsvobodněji a kde nebyla jako žena nijak diskriminována. (Připomínám, že ani ve všech evangelických církvích není zavedena plná rovnoprávnost obou pohlaví a možnost ženského „kněžství“.) Navíc zde nebyla limitována ryze křesťanským rámcem, i když sama měla blízko např. k pravoslavné teologii a křesťanský prvek byl v jejím duchovním projevu vždy jasně znatelný. Samozřejmě, uvědomovala si i slabé stránky hnutí, s nímž spojila svoji budoucnost a s některými z nás je otevřeně ventilovala, ne však přede všemi.

Unitářství velmi zdůrazňuje coby své hlavní rysy kritický rozum a toleranci, ale pro samé zvýrazňování rozumu se leckdy zapomíná na cit i na to, že duchovní cesta by měla usilovat o jakousi syntézu obého, tedy citu i rozumu. Hodně se mluví o racionalitě a kritičnosti, ale stane se, že někteří unitáři zamění duchovní cestu s intelektuálním studiem duchovních nauk a nedojde jim, že člověk je více než rozum a že má i svoji vnitřní a intuitivní vnímavost. Jedincům, kteří ale zůstanou jenom v této intelektuální fázi, pak může být silně vnímavý člověk s různými vnitřními zkušenosti nepochopitelný, podezřelý, či se dokonce může stát terčem posměchu, a potom nezbyvá, nežli si i v takovéto duchovní komunitě ponechat určité zkušenosti jen pro omezený okruh dobrých přátel. A někdy se rozumáří tolik, až je z toho jednomu studeno (jak říkával kdysi významný americký unitář Ralph Waldo Emerson, ač jinými slovy) nebo až taková komunita může více než církev někdy připomínat badatelsko-vzdělávací středisko. A stane, že pro samé rozumaření a nekořečné intelektuální debaty už nezbyvá dost času také na charitní či sociální snažení, a v tom, příznejme si, my čeští unitáři, např. ve srovnání s americkými unitáři-univerzalisty, zatím jako celek příliš nevynikáme. Také proto se Sofie, např. s Mirkem Bisem, Zdeňkem Koutem a dalšími, snažila do činnosti její unitářské obce podobné prvky častěji a více zařazovat. (Podobně jako různorodé aktivity s dětmi či seniory, kde mohla být vzorem i některým dalším unitářským obcím.)

Být duchovním velmi malé „církev“ s poměrně širokým tematickým záběrem je však náročnější záležitost, nežli by se na první pohled zdálo. Ani pro dnešní římskokatolické kněze není snadné administrovat

řadu farností najednou a objíždět celý řetězec obcí na okrese. Kazatel nebo farář malého uskupení s několika náboženskými obcemi má ale často za úkol spravovat hned několik republikových krajů najednou. A tak si může mnohdy právem připadat více jako obchodní cestující. Ztrácí mnoho času i soukromí na cestách, křížuje z kraje do kraje, někdy i ze země do země, hostuje tam či onde, kvůli svatebním obřadům ujede další statisíce kilometrů. Měl by se pastoračně věnovat desítkám, ale někdy i stovkám osob, udržet s nimi pravidelný kontakt, to však leckdy znamená jim alespoň psát nebo volat. Namísto volného večera vás čeká schránka plná e-mailů, dopisování i telefonování stojí čas a energii, a tak není divu, že takové zaměstnání některé jedince plně vstřebává natolik, že ač nejsou povinováni celibátem, v praxi si nestačí založit ani vlastní rodinu.

Záleží i na přičinlivosti a úspěšnosti duchovního. Pokud se mu nedaří oslovovat lidi v okolí a vystačí si s hrstkou dvou nebo tří nejvěrnějších posluchačů, nezaměstná jej pastorec stejně jako osobu, která jich má ve své náboženské obci stovku a další desítky příznivců v nejrůznějších lokalitách. A Sofie v daném ohledu patřila k našim nejúspěšnějšími duchovním.

Svoji praxi započala v Praze, pokračovala v Teplicích a nakonec děledobě zakotvila u libereckých unitářů, kde z dřívějších časů řádně fungující obce zbývala hrstka věrných osob. Unitarie v Jablonci a Liberci přitom mívaly laťku duchovenské práce nasazenou vždy velmi vysoko a pro Sofii šlo o náročnou výzvu a zároveň závazek. Působila zde mimo jiné Zdeňka Podlipná, která v době husákovské normalizace, kdy někteří unitářští duchovní hledali domluvu se státem, ať již s neochotou či přímo servilně, se nebála veřejně upomínat památku dobrovolně upáleného studenta Jana Palacha. Zaplatila za to politickými ústrky i ztrátou profesního uplatnění. (Za vzdorování církevním úřadům a státem podporovanému unitářskému duchovnímu přednostovi dr. Dušanu Kafkovi byl z Unitarie za normalizace „odejit“ mimo jiné i v českých duchovních kruzích dnes už legendární duchovní učitel a tehdy unitářský přednášec dr. Eduard Tomáš.) Na sever Čech později zajížděl rovněž v mimounitářských kruzích dobře známý Rev. Jiří Scheufler. Od 2. půle 80. let zde pak působil Rev. Jiří Palka, jenž se celorepublikově zviditelnil svými knihami. Po něm zde po určitý čas účinkovala neméně charizmatická kazatelka a bývala učitelka Helena Jakouběová.

V důsledku vnitrounitářských sporů z 90. let minulého století liberecká a jablonecká obec v roce 2000 formálně přestaly existovat, ale přičiněním části věrného členstva přetrvaly dál. S pomocí mj. plzeňské Unitarie, jejích funkcionářů i duchovního, a samozřejmě taktéž Sofiiným přičiněním, byla Liberecká obec unitářů obnovena v roce 2015. Předtím byla Sofie se zakladatelskými, resp. znovuobnovitelskými členy součástí Unitarie Plzeň. Jabloneckou obec se naproti tomu obnovit nepodařilo, ač jsem se o to se Sofií i několika dalšími osobami v půli minulé dekády znovu pokoušel. Její příslušníci nebyli v letech 2004–2005, kdy probíhaly pokusy plzeňských unitářů o znovupřičlenění Jablonce k NSČU, pozitivně přijímáni u vedení NSČU (podobně jako jeden čas unitáři ostravští či královehradečtí, jejichž zájem o spolupráci byl po léta přehlížen). Dali tedy přednost působení mimo jakékoli formální organizace a v době Sofiina příchodu na Liberecko už o spojení s Unitarií bohužel nestáli.

Před Sofií stál náročný úkol: navázat na dosavadní tradici a velmi úspěšné působení svých předchůdců, kteří patřili ke špičce duchovenského sboru českých unitářů, jako byli zvláště Jiří Palka s Jiřím Scheuflerem. Ale i Sofie byla v tomto svém snažení úspěšná, když se liberecká obec brzy stala dokonce třetí nejpočetnější unitářskou obcí v ČR. Zaniklou pobočku v Jablonci nahradil nedaleký Sychrov a místní skupina vznikla pod hlavičkou LOU také v Praze, kde se zprvu vedly debaty též o možném vzniku další náboženské obce, ač byl nakonec tento plán opuštěn. Další pobočky se do budoucna rýsovaly v Kolíně a Chlumci nad Cidlinou. K realizaci těchto vizí již ale nedošlo, i kvůli mimořádné covidové situaci v ČR, která de facto uzavřela kostely a náboženské prostory pro živé setkávání lidí.

Sofie byla pardubickou rodačkou a v době převzetí liberecké obce žila v Praze. Prahu si velmi oblíbila a nerada ji opouštěla, ale nakonec byla podle svých slov ráda, když našla odhodlání k přesunu do Liberce, kde sídlila její náboženská obec. Zamilovala si tamní lidi i hornatou krajinu a po příchodu na Liberecko s některými z nás s nadšením hovořila o svém novém působišti.

Sofie měla řadu koníčků. Ne o všech mám ale přehled a ne všechny jsem s ní sdílel. Jako publicista však bezpečně vím o tom, že i ona ráda psala a těšila se, že jednou sepíše svoji vlastní knihu. Pravdou ovšem je, že ji zaměstnání tak vstřebávalo, že když jsem jí občas

doporučil možnost zúčastnit se některé literární akce, kde byla vysoká šance na publikaci výsledného textu, tak kvůli nedostatku času musela odmítnout.

Netušil jsem přitom, že píše také básně. Její básnička v poslední *Unitářské mozaice* mne příjemně překvapila. Rád bych jí nabídl zamýšlení nad publikací ucelené sbírky básní, ale už se jí nemohu osobně optat.

Rev. ThDr. Sofia Pavala
(archiv autora, dar S. Pavaly)

Spojenými silami jsme ovšem v týmu autorů připravili knížečku duchovních esejů o mistru Janu Husovi, která, ač jde o dílo kolektivní, měla a mohla být onou „Sofiinou první knihou“. Moc se na ni těšila. Bohužel loňský pokus ztroskotal, když připravený text „zazdil“ jeden z kolegů, který má nešťastnou tendenci řešit věci buď na poslední chvíli, nebo až deset minut po dvanácté. Přišli jsme tak o možnost velice levného tisku v době, kdy se ekonomika částečně zastavila a spřízněná tiskárna šla s cenami výrazně „dolů“. Věc jsme tedy museli odsunout pro futuro. Dnes je mi moc líto, že se Sofie knížky nedočkala, přesto věřím, že až ji jednou vydáme, bude si její duše tohoto zhmotnělého výsledku její životní práce vědoma, i toho, že nepřišel vniveč a může sloužit lidem okolo.

Její odchod byl pro všechny, kdo ji znali, šokem. Jistě nejen pro blízké, ale i pro desítky a stovky jejích přátel a známých. Nikdy na tom-

to světě nedostaneme bezpečnou odpověď na to, proč se tak stalo. Proč zrovna ona, a jiní ne? Proč tutěž nemoc přežili někdy dvakrát tak staří penzisté s různými zdravotními neduhy, a proč odešla citlivá bytost jako ona, zatímco někteří lumpové, kteří by nikomu nechyběli, nebyli dobou covidovou nijak dotknuti? Věřím, že i když je pro nás, kteří zůstáváme zde, náhlý Sofiin odchod krutý a bolestivý, a stýká se nám po ní, že její křehká duše je již v jiné sféře, spokojenější a šťastnější nežli zde a jsoucí nablízku podobně jemnocitným a vnímavým bytostem, jako byla ona sama.

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

Článek byl poprvé publikován ve Zpravodaji Obce unitářů v Ostravě (č. 19/2021, s. 4–9), současná verze je mírně upravena a stylisticky vylepšena.

*****

Skromná kytička vzpomínek

*****

Milá, mně tolik drahá Karolíno Sofie,
měla bych ti dát tu největší kytici vzpomínek. Vždyť každé naše setkání bylo pro mne krásnou květinou, kterou jsi mi svou přítomností darovala. Tato nepatrná kytička je jen částí pokoušející se připomenout alespoň několik našich společných okamžiků.

Koncem srpna 2012 mi zemřela moje milovaná maminka. V tomtéž roce jsem se v Praze dozvěděla, že přijde Karolína na setkání se Sborem duchovních, aby se představila jako adeptka na unitářskou duchovní. Toto první setkání s tebou se nekonalo. Byla jsi nemocná. Hned jsem ti volala (bezprostředně skoro proti svému zvyku). Řekla jsi mi, že máš zápal plic, ale že to bude dobré. Tolik se to podobalo mé časté situaci. Také ve tvých letech, kdykoliv jsem si něco naplánovala, ozvaly se mi plíce nebo průdušky.

Na naše první setkání jsi přišla pečlivě oblečená a měla jsi šperky v podobě soviček. S tebou vstoupilo i jakési podivuhodně krásné Ticho a pozdravilo to „moje“.

Na jednom z našich prvních setkání jsi mi darovala sovičku. Bude to už asi devět let. Všechny ty roky má u mne sovička od tebe stále místo. Ona je první, kdo mě přivítá, když otevřu dveře u sebe doma. Moc si jí vážím, je to moje strážná sova.

Strážná sova

Koho jsi mi připomínala, Karolínó Sofie? Někoho, kdo byl kdysi dávno takový jako ty, moji maminku. Měly jste v sobě stejné Světlo. Později jsi mi několikrát říkala, že víš, že se odedávna známe a že kdesi v nepaměti jsi byla starší než já a opatrovala jsi mne. Myslím, že to docela tak mohlo být. Jistě jsem nebyla jediná bytost, o kterou jsi chtěla pečovat, nejen o lidi, také o zvířata a rostliny.

Jednou jsme se spolu divily: „*Jak někdo může vyhodit živou kytku?*“

Na našich dalších setkáních, většinou v Praze, jsi téměř vždy nějakého tvora měla sebou, psa nebo třeba králíčka.

Vidím tě před několika roky v pražské Unitarii. Krmíš z láhve nalezeného slaboučkého králíčka, říkáš mi: „*Nevím, jestli to zvládne.*“

Ten den jsi měla dlouhý cop jako příčesek, byl to hezký účes. Mám tě tak i s králíčkem nezapomenutelně v paměti.

Často nedovedu vyjádřit, co je na některých lidech tak nápadného, ale jen na některých, není jich mnoho. Zřejmě něco, o čem vlastně nelze mluvit, jsou to věci z jiného světa, z toho krásného, ideálního světa. V tomto světě ale pro ně nemáme slova, neboť jsou jiného řádu. Jsou bez pevných kontur, zato přetrvávají, až to pevně ohraničené a jasně definované pomine.

Prožívala jsem s tebou, když umřel tvůj kůň. Tuším, že jízda na koni byla pro tebe hojivá a dávala ti svobodu, kterou člověk potřebuje, aby mohl žít.

Kdykoliv uvidím bělouše v mracích,
uvidím tebe projíždět přírodou, kterou jsi tolik milovala.
Kdykoliv potkám upřímné oči, vzpomenu na tvůj zářivý pohled.
Kdykoliv potkám dobré srdce,
vzpomenu na tvoji lásku ke všemu živému.
Dobro, které člověk na světě dělá, nemůže zaniknout.

Mám velikou bolest, že už tu nejsi s námi, ale jsem velice vděčná, že jsi tu s námi byla a mohli jsme se s tebou ve svém životě setkat.

Rev. Mgr. Jarmila PLOTĚNÁ,
duchovní Obce unitářů v Brně

*****

Sofie očima Libora Mikše

*****

Vzpomínám si, jak se na ÚSS objevila mladá, křehká a neprůbojně působící dívka coby adeptka na unitářskou duchovní. /.../ I když by naše osobní setkání bylo patrně možné spočítat na prstech jedné ruky,

vycítil jsem v ní, i přes její mládí, hlubokou moudrost. Projevovala také živý zájem o knihy Bílého bratrstva, které v naší obci tiskneme. Měl jsem dále možnost, byť většinou zpovzdálí, sledovat její značné dispozice k praktické duchovenské práci, bohužel často narušované jejím nepřilíživě pevným zdravím. Vzpomínám na dvě její promluvy, které jsem mohl osobně vyslechnout, a obě mne silně oslovily.

Byla téměř posedlá touhou pomáhat druhým a často na sebe příliš nehleděla, což možná byla také jedna z příčin jejího nenadálého odchodu. Velmi lituji, že k našemu připravovanému a dlouho odkládanému setkání v Liberci již nedojde.

I přes své mládí a relativně krátké působení zanechává Sofie v historii NSČU hlubokou a nesmazatelnou stopu. V dobrém a s vděkem na ni vzpomínáme.

Ing. Libor MIKŠ,
laický duchovní Obce unitářů v Ostravě
a člen Ústředního správního sboru NSČU

*****

Rozloučení Markéty Drtinové

*****

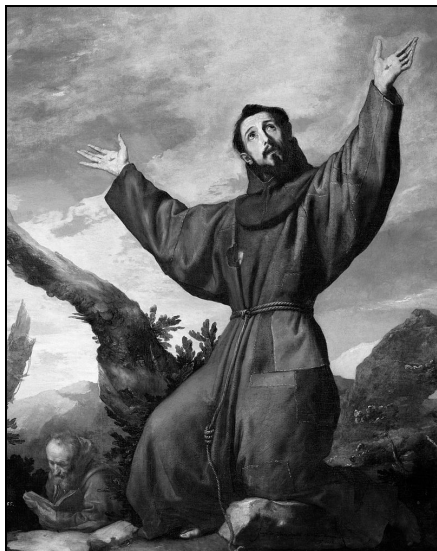
Neuměla jsem sama napsat vhodný text pro rozloučení se Sofií. Na dovolené v horách a lesích jsem však nemohla nemyslet na její vztah ke stromům a Božímu stvoření – až mě vzpomínka na Sofii přivedla k modlitbě svatého Františka:

*Ať tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.
Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr vítr
a vzduch i oblaka, jasná obloha i každé počasí,
kterým živiš své tvory.*

*Ať tě chválí, můj Pane, sestra voda,
která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc,
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.
Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra matka země,
která nás živí a slouží nám
a rodí rozličné plody s pestrými květy a trávou.
Ať tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku
a snášejí nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je snesou v pokoji, neboť ty,
Nejvyšší, dáš jim korunu.
Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra smrt těla,
již žádný živý člověk nemůže uniknout...*

MUDr. Markéta DRTINOVÁ,
pražská Sofiina přítelkyně

Sv. František na obrazu J. de Ribery
(Wikimedia Commons)

*****

*****

Slova Lucie Červené

*****

Ahoj, Sofi mi moc chybí a bude chybět, to je asi všechno, co jsem schopná napsat. Nezlob se, slova někdy nepřicházejí.

Mgr. Lucie ČERVENÁ,
Sofiina kamarádka z Prahy

*****

Vzpomínka Václava Englera

*****

Sofii jsem potkal pouze dvakrát, ale i za ty dva podvečery, v Plzni a Liberci, si mě dokázala získat, zapsat se do mého srdce a probudit obdiv jako dáma neoddiskutovatelně spirituálně inspirovaná a duchovně ukotvená, současně také jemná, senzitivní a kultivovaná. Byla jednou z těch, co činí tento svět snesitelnějším prostě už tím, že jsou, a nepochybně bude chybět nejen mně!

Mgr. Václav ENGLER,
plzeňský básník a publicista

*****

Vzkaz profesora Kumpery

*****

Vážení přátelé, zaskočila mne smutná zpráva o předčasném odchodu sestry reverendky Sofie Pavaly. Strávil jsme v její milé blízkosti

několik příjemných dnů u vás v Liberci. Působila na mě neobyčejně pozitivním dojmem – jako takové laskavé sluníčko, navíc byla i půvabná a vzdělaná mladá žena. Proto vám všem vyjadřuji upřímnou soustrast a můžete-li, předejte moji kondolenci také jejím rodičům. S přátelským pozdravem Váš

Prof. PhDr. Jan Kumpera, CSc., profesor historických věd
Západočeské univerzity v Plzni

*****

Vyjádření Marie Neudorflové

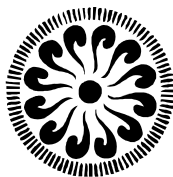
*****

Z emailu dr. Marie L. Neudorflové z 14. 6. 2021:

Milý pane kolego,
právě jsem si přečetla váš email a nemohu se z něho vzpamatovat, z toho, že zemřela pani Rev. Sofia Pavala. To je téměř neuvěřitelné. Taková mladá, oddaná, jako anděl. Asi k tomu přispělo i to, že byla tak křehká. Je mi to nesmírně líto a jistě všem, kteří ji znali. Také jsem se těšila na další spolupráci s ní.

Marie Lachmanová Neudorflová, Ph.D.,
česká historička a spisovatelka, Praha

*****

*****

Mé setkání s reverendem Palkou

*****

V roce 1990 jsem byla na cvičení jógy. Cvičitelka nám oznámila, že se toho dne bude rovněž konat přednáška o životě po životě. Tam jsem se poprvé setkala s reverendem Palkou. Přednáška vycházela z knihy Raymonda Moodyho *Život po životě*, kterou jsem měla v ruce již před „sametovou revolucí“ v samizdatovém vydání. Vydávání knih s takovýmto tématem bylo v předlistopadovém Československu zakázané, takže i z těchto příčin mě téma zaujalo.

Palkova přednáška ve mně vyvolala mnoho otázek a přivedla mě ke studiu duchovních knih. Musela jsem jich přečíst desítky, možná i stovky, v průběhu mnoha let, abych si zodpověděla všechny otázky po smyslu života.

Když se pan Palka rozhodl, že bude přednášet o duchovních tématech, hledal organizaci, která by mu to umožnila. Unitaria byla jediná organizace, která mu dovolila přednášet tyto neobvyklé, provokující myšlenky, kterým mnoho lidí nevěří. Rev. Palka přednášel o mantrách, a dokonce vedl kroužek, kde nás mantry učil. Tento kroužek vznikl na naši prosbu. Co je to mantra, osvětloval na tomto příkladu: *„Bydlíme s manželkou v domku u lesa, skoro na samotě, abychom byli blízko přírody. V domku jsme měli myši. Potřebovali jsme se jich zbavit, ale nechceme je zabít, stejně jako žádné jiné bytosti. Proto jsem složil mantru: ‚Milované myši, opusťte mou chýši.‘ Mantru jsme opakovali za dodržení podmínek potřebných pro její účinnost a myši se skutečně odstěhovaly.“*

Zde uvádím další příklad mantry:

Fialový plamen

1. Jsem fialový plamen, teď ve mně působící,
jsem fialový plamen, jen před ním skláním líci.
2. Jsem fialový plamen, jenž plá kosmickou plání,
já hořím světlem Božím, jež září bez ustání.
3. Jsem fialový plamen, jak z nitra slunce láva,
jsem Boží svatá sílu, jež svobodu všem dává.

Kde bratr Palka získal a naučil se mantry? Pobýval celý rok v teozoficky laděném klášteře v USA. Mantry přivezl s sebou a o jejich překlad požádal svého přítele a pražského unitáře, bratra René Weichertera, s přáním, aby po přeložení zněly jako básně.

Přednášky reverenda Palky byly vždy plné. V 90. letech min. století přednášel v Kulturním domě v Liberci, chodilo na něj sto i více lidí. Vzpomínám si, co se stalo při jedné přednášce. Bratr Palka vykládal a uprostřed přednášky se přihlásil jeden posluchač a začal s Palkovým názorem polemizovat. Vlastně mu vskočil do řeči. Vzal si slovo na delší dobu, mluvil více než půl hodiny. Jiří Palka ho poslouchal s úsměvem a nepokusil se ho přerušit. Natolik ctil názor druhého a jeho právo ho vyjádřit.

Témata přednášek byla neotřelá, například „Andělé v našem životě“, „Kde pobýval Ježíš mezi svým 11. a 29. rokem?“, „Mají být interrupce zakázány?“, „Zážitky dětí po klinické smrti“.

Zde je pro ilustraci příběh, který nám Rev. Palka vyprávěl:

Při česání ovoce spadl ze žebříku a zlomil si obratel krční páteře. Odvezli ho do nemocnice na operaci. Ležel na operačním sále, kde nastala tato situace: operaci bylo nutno provádět vsedě. Pacient musel sedět, ale když si sedl, omdlel a operace nebyla možná. V tu chvíli se pouze jemu zjevila jakási bytost (anděl) a poradila řešení: „*Namočte prostěradla do studené vody a zabalte do nich nohy!*“ Pan Palka to řekl lékařům a sestřám na sále. Oni jeho radu poslechli a operace se podařila. Lékařů a zdravotních sester bylo na operačním sále hodně, ale nikdo z nich tento postup neznal.

V roce 1940 za 2. světové války byl Jiří Palka poslán do Berlína jako pracovní síla. Byl ubytovaný u jedné rodiny. Jednoho dne se mu zjevil anděl a řekl mu, aby nechodil domů. Bratr Palka poslechl a dům byl skutečně v týž den vybombardován. Před tím však ještě stihl varovat rodinu, u které bydlel, a ta se také zachránila.

Pan Palka vydal dvě knihy, které opravdu stojí za přečtení: *Jak zažít Boha – Zážitky nevěřících* a *Důkazy o existenci převtělování a karmy*.

PhDr. Svatava Zenklová,
členka Liberecké obce unitářů

*****

*****

Drobná vzpomínka plná naděje

*****

Rev. Jiřího Palku jsem nejprve znala jen z vyprávění starších unitářů. Setkávali jsme se později koncem 80. a v 90. letech v Praze na sobotních seminářích, na něž velice ráda vzpomínám, a také na správních sborech a jiných celounitářských setkáních. Působil vždy jako klidný, vyrovnaný člověk, kterého nejen nic příliš nepřekvapuje a neděsí, ale který je i šťastný tak jako, dle mého pojetí, člověk má být. Tušila jsem, že to má nějaký hluboký důvod, související s jeho duchovní cestou, i když jsem jeho životní příběh příliš neznala. Bylo však jasné, že má ten druh poznání a moudrosti, z níž časem ani okolnostmi neubývá. Ovšem nebyl sám, bylo jaksi samozřejmostí, že podobných osobností v Unitarii bylo tehdy víc, proto každý měl možnost se nechat inspirovat tím, kterého měl nejbližší nebo přímo v obci. To je také důvod, proč vlastně příběh duchovní cesty Rev. Palky nějak podrobněji neznám a dělám si o něm představu jen z jeho knih a vyprávění jiných.

Charakteristickým rysem, ačkoli zřejmě nikoliv ústředním motivem Palkovy spirituality, byla reinkarnace, o čemž svědčí zejména jeho literární odkaz ², ovšem více než atraktivitu pohledu do minulých životů preferoval etické pojetí a životní moudrost. Usuzuji tak dle toho, jak jsem tuto osobnost vnímala, proto místo dalších úvah přidám několik letných obrázků – vzpomínek na naše nepříliš častá setkání.

Pražská Unitaria někdy začátkem devadesátých let: Přicházím do Ústředí Unitarie. Sál před Arkonou, kde obvykle bývaly přednášky, je zcela plný. Nějak se mi podaří stoupnout si k barevné vitráži se znakem. Sleduji, co se bude dít. Rev. Palka vítá posluchače, vstupní dveře zůstávají otevřeny. Přicházejí ještě další lidé, prostor nestačí, mnoho jich zůstalo poslouchat na schodech.

---

² Palkova kniha o reinkarnaci se mimo jiné stala inspiračním zdrojem pro novináře a spisovatele Štěpána Sixtu (18. 8. 1925 – 3. 3. 1919) při psaní jeho románu *Zlatý dolar* (vydala Nová Forma v Týnu nad Vltavou v roce 1918). Poznámka redaktora.

Koná se schůze Ústředního správního sboru, kde se řeší závažný problém. Všichni hovoří. Rev. Palka k tomu nedodává nic, jen pozorně poslouchá. Někdo se k němu obrátí a chce znát jeho názor: Palka na to s naprostou jistotou: „*No což, byli jsme před tím a budeme i potom.*“ – Už přesně nevím, jaký se tehdy řešil problém, ale pamatuji si, že jsem tehdy v představě uviděla studnu: Aha, pomyslela jsem si, on ví, že studna je stále plná a nikdy nemůže vyschnout.

Příroda pod Ještědem, krásné, letní počasí. Jedu navštívit manžele Palkovy. Vítá mě branka obrostlá upravenou zelení, hezká předzahrádka a vstup snad do nejkrásnějšího obydlí, které jsem kdy viděla. Také to manželům Palkovým hned říkám a rozhlížím se, proč je tu vlastně tak moc krásně. Prostorný přijímací pokoj plný světla, knih a zvláštního míru. Výhled do zahrady a na rozlehlé šťavnaté louky. Veškeré té harmonii vévodí Ještěd svým ideálně pravidelným tvarem umocněným k výšinám s pnoucí rozhlednou. Všechno tu má svůj smysl a jakýsi přesah a požehnání.

Kolem roku 2010 nám Rev. Palka poslal do *Poutníku* několik svých textů přednášek. Tehdy jsme mu kvůli uveřejnění několikrát telefonovala. Jednou mu zase z Brna volám. Ptala jsem se na paní Palkovu a děkovala jim oběma za překlady spisů P. Bruntona atd. Vyprávěl mi také, že k nim má přijet jeho sestra z USA, kde je úspěšnou módní návrhářkou. Ve škole prý nijak zvlášť v kreslení nevynikala a v Americe se uplatnila v tvorbě módy. Překvapil mě, že se chystá do Brna, že by chtěl přijet a vidět se s námi. Už nepřijel.

Všichni jednou někam už nepřijedeme, avšak vzpomínka na člověka, který v radostné tvůrčí práci a harmonii dožil téměř devadesáti let, jež naplnil smyslem a moudrostí, dává naději že, přes všechny překážky a těžkosti je takový život možný.

Rev. Mgr. Jarmila PLOTĚNÁ,
duchovní Obce unitářů v Brně

*****

*****

Připomínka Jiřího Palky

*****

2. 6. 2021 jsme si připomněli 10. výročí odchodu bratra reverenda Jiřího Palky z tohoto světa. Narodil se 29. 4. 1922 v Praze v rodině s chorvatskými předky (proto, jak sám s úsměvem říkával, se psával krátce a nečesky jako Palka, a nikoli Pálka, byť právě takto jeho jméno mnozí unitáři v praxi vyslovovali). Měl velmi náročné dětství a nesouladný vztah s velice přísně jednajícím otcem, od něhož dokonce utekl, a také jeho mladá léta nebyla procházkou růžovým sadem. Za 2. světové války pracoval v Německu, kde zažil nálety, hlad i dobývání Berlína sovětskými vojsky, což vše téměř zázrakem přežil. Sám potivě přiznával, že mu trvalo dlouhá léta, nežli se v poválečném období konečně dostal zpět do potřebného klidu a psychické pohody a nežli se mu ve snech přestaly vracet nepřijemné zkušenosti z války.

Velkou pomocí mu byl fakt, že byl duchovně založen. Více než o víru se však opíral o vlastní mystické zkušenosti, které ho provázely již od dětství. Sympatie choval k teozofii a unitářství, pamatoval dobře ještě br. Rev. Karla Hašpla a jeho přednášky a poznal leckteré duchovní a přednašeče české Unitarie, které my mladší pamatujeme už jen z jejich publikovaných tisků. Poznal osobně taktéž dr. Paula Bruntona, jehož učení bylo kdysi v Unitarii velmi populární, zatímco dnes je zde zmiňováno už jen velmi zřídka.

První manželství, z něhož měl Jiří Palka syna Romana, skončilo rozvodem. Druhou manželkou se mu stala choť Olga, která byla podobně duchovně orientována a v době komunismu se překladatelsky podílela na samizdatových vydáních Bruntonových děl v češtině (po pádu režimu pak vyšly dané knihy i oficiálně).

Jiří Palka nebyl jen celoživotním studujícím četných duchovních spisů, ale důsledně kráčel též vnitřní duchovní cestou a zabýval se různými formami meditací – a zvláště mantrami. Do mantrických technik byl zaškolen v kalifornském teozofickém klášteře v Summit University v Kalifornii v USA, kde pobýval nějaký čas po svém penzionování v 80. letech 20. století. V USA měl navíc sestru, uměl skvěle anglicky

a německy a do svého penzionování se živil jako exportní úředník, tlumočník a překladatel. Po návratu do vlasti se již ve zralém věku pokusil využít své zkušenosti v české Unitarii, kterou znal už z let 1. Čs. republiky. Počal přednášet jako laik, posléze laický duchovní a nakonec ordinovaný reverend jablonecké Unitarie. (V jeho vysokém věku po něm nadřazení moudře nevyžadovali doplnění teologických studií, důležité byly praktické schopnosti a předpoklady ujmout se nabízené role. Jiří Palka byl ostatně duchovním autodidaktem po celá desetiletí a věděl toho více, nežli mnozí mladí držitelé teologického či religionistického diplomu.)

Velmi dobře mu klapala spolupráce s dr. Dušanem Kafkou, který vedl duchovenský sbor unitářů v letech 1959–1990, i s jeho nástupcem a bratrancem Rev. Milošem Mikotou. Když vypukly v Unitarii vnitřní rozpory a ta se v letech 1993–2000 rozdělila na dvě frakce, podpořil s určitými výhradami vedení na čele s reverendy Strejčkem, Kučerou a později Doležalem. Nebyla to však podpora nekritická, měl své výhrady k některým krokům a chování čelných představitelů obou frakcí, které bylo provázeno vypjatými emocemi i vzájemnými výpady, jež Unitarii nijak neprospívaly. Rozhodnutí nepodporovat vedení, které nakonec obhájilo svoji legitimitu u soudu, zdůvodňoval různými příčinami, také osobně nepřijemnými zkušenostmi s některými konkrétními funkcionáři. Sám jsem jeho rozhodnutí pokládal za chybu, ale respektoval jsem jeho stanoviska. Vážil jsem si také toho, že na počátku nultých let 21. stol., po určitém váhání, nakonec aktivně napomohl k oficiální obnově liberecké obce pod hlavičkou nového vedení NSČU a že byl ochoten podporovat nás rovněž publikačně. I když na tom byl ve vyšším věku zdravotně špatně (mj. trpěl problémy se srdcem, které vedly k tomu, že doma občas kvůli slabostem omdléval a míval nekontrolované pády na zem či na nábytek), snažil se přednášet, anebo alespoň psát, dokud to jen bylo možné a dokud mohl být okolí nějak duchovně prospěšný. Poslední veřejnou přednášku, věnovanou andělům a duchovním pomocníkům, uskutečnil v roce 2004. Jeho články vycházely například v časopisech *Cesta*, *Meditace*, *Logo*, *Svobodná cesta*, v *Poutníku brněnských unitářů* či v celostátním duchovním časopisu *Phoenix*. I ve vyšším věku s nimi měl úspěch. Byl dále autorem několika úspěšných a opakovaně vydávaných knih, věnovaných duchovní cestě a reinkarnaci. Jiří Palka patřil mezi ty unitářské duchovní, kteří dosáhli slušného renomé a známosti i v mimounitářském prostředí a o nichž

se dalo říci, že přerostli svoji roli až do pozice respektovaných duchovních učitelů, podobně jako např. unitáři Bohumil Houser, Jiří Scheufler, Jiří Vacek, Tomáš Pfeiffer, Jiří Calábek či manželé Tomášovi. Pravdou ovšem je, že ne všichni byli v Unitarii činní po celou dobu svého veřejného duchovního působení, někteří s unitáři spojili jenom část svého života.

***Rok 2009, společná oslava 54. narozenin ing. Romana Palky
a 87. narozenin jeho otce Jiřího
(archiv R. Lovčího, dar R. Palky)***

Protože jsem Palkovy přednášky pokládal za kvalitní, přínosné a poučné, přispěl jsem k vydání některých z nich v plzeňském časopisu *Svobodná cesta* a po jeho zániku jsem ty dosud nepublikované zaslal Rev. Jarmile Plotěné, která je využila v brněnském *Poutníku*. Mrzí mne pouze, že bratr Palka, který si texty předem psal (možná to byl zvyk ještě z doby předlistopadové, kdy se musely dávat předem k oficiálnímu schválení) a měl jich doma stovky, je bohužel pár let před smrti spálil, a nám se tak zachovalo jen jejich drobné torzo. Když jsem mu to přátelsky vytkl, uznal posléze, že to možná bylo zbrklé řešení a že je mohl předat mně či nám do Unitarie, leč už bylo pozdě. Mnohé z nich podnes kolují po

celé republice a bylo by velmi záslužné, kdyby – pokud ale s ohledem na nižší kvalitu inkoustu budou ještě čitelné – mohli jejich případní držitelé pořídit kopii pro unitářské archivy, nebo je zapůjčit k okopírování. Obávám se ale, že tato výzva se mine účinkem, neboť jeho přednášky kolují více mezi nečleny nežli nynějšími členy NSČU. (Děkuji přitom ing. Romanu Palkovi, Jiřího synovi a také veřejnému přednášceři, spisovateli a v Česku známé osobnosti na duchovní scéně, za darování malého zbytku otcova archivu.)

Bratr Palka publikoval své texty rovněž v celostátním periodiku *Dotek*, které už bohužel nevychází. V něm vyšlo též jeho zamyšlení o celibátu, nikdy nepublikované mezi unitáři, které jsem si dovolil použít k jeho připomínce, přičemž v textu je i řada dalších cenných duchovních rad a postřehů.

Šlo o téma, které bylo velmi blízké i mně osobně a vůbec nám, kteří jsme se k unitářům dostali z římsko-katolického prostředí. Pocházím ze silně nábožensky založené rodiny, které se nevzdala veřejného vyznávání víry ani v době komunismu, i když za to platila různými ústrky režimu (zákazy studia, potížemi v zaměstnání), ale i připravovaným a nedokončeným politickým procesem, v němž měla kvůli svým církevním aktivitám figurovat moje prabába (jiní její příbuzní přitom v komunistických kriminálech reálně skončili, nejednou za zcela vykonstruované obvinění). Kněží u nás v domě byli častými a pravidelnými hosty, náš dům v Plasích tak trochu suploval tehdy neexistující místní faru. S čistým svědomím a bez jakékoli škodolibosti musím říci, že dobrá polovina farářů, které jsem poznal v dětském a mladistvém věku, celibát porušovala. Až na výjimky z příčin ryze přirozených, kněží se zamilovali (třeba i do muže), a když záležitost „praskla“, následovalo přeložení, jednou dokonce odchod na léta do kláštera, někdy sňatek a přestup do civilního života, jindy konverze k evangelíkům, nebo přeřazení k řeckým katolíkům, kteří též uznávají za svoji hlavu papeže. Zažil jsem různé životní příběhy, které možná jednou upomenu neadresně (bez uvedení skutečného jména) v případných pamětech. Fandil jsem vždy bez výjimky těm ženatým a bylo mi líto těch, kteří se vzdali své životní lásky, protože tím pak celá léta trpěli. Přišlo mi to nepřirozené. Samozřejmě mnohé historky jsem také vyslechl, leč nezažil, možná byly i přibarvené. A tak si vzpomínám na povídání o jakémsi moravském faráři-donchuanovi s kytarou a motor-

kou, který se vzdor celibátu dvořil v pěvecké formě svým farnicím i na veřejnosti, a klidně pod jejich okny, nežli bylo jeho působení nadřízenými oficiálně ukončeno. Vyslechl jsem historiky o kněžích, kteří se chovali bezskrupulózně a promiskuitně. Některé příhody zvláště z Polska, o duchovních otcích a zároveň tajných biologických otcích nemanželských dětí, jsou až neuvěřitelné, kdyby ovšem nevycházely z žité reality. Podobnou cestou se vydal i bývalý biskup a ctižádostivý paraguayský politik Fernando Lugo, jenž se nakonec stal prezidentem státu – a tehdy se provalilo, že jako biskup plodil nemanželské děti a s celibátem či monogamií si vůbec hlavu nelámá. Ne, tak tohoto alfa-samčího „vykuka“ mi pro změnu nikdy líto nebylo...

Zkrátka jsem si vytvořil odmítavý vztah k nařízenému celibátu kněží, ale ne k celibátu jako takovému, který vnímám jako samozřejmost např. u mnichů v klášterním životě nebo který vyplyne jaksi přirozeně coby součást vlastní duchovní cesty, během níž se kněz či duchovní učitel natolik rozdávají druhým, že se přitom dobrovolně zřeknou i vlastní rodiny. Ostatně najdeme takové lidi též v řadách nekatolických církví a názor veřejnosti, že nekatoličtí kněží bývají ženatí, je nemístné zjednodušení, neboť tomu tak v praxi vždy nebývá. Každá lidská bytost je individuální, se svou vlastní životní cestou, osobitou historií duše i svojším zápasem a sžíváním se s tělesnými potřebami. A tak je pro jednoho duchovního poutníka přirozeností celibát (v některých církvích doporučovaný i laikům vedoucím zasvěcený život), zatímco pro druhého je lepší a vhodnou cestou tantra, anebo přirozený partnerský vztah, při němž se sexuální energie nevybíjí ve spodních čakrách bezúčelně jako při sexu bez milostné vazby. A je to koneckonců také sex, který se i pro netantrika může nečekaně stát zdrojem mimořádného a transcendentního zážitku.

Jsem rád, že v Unitarii dáváme lidem svobodu vlastní duchovní cesty a nesvazujeme je nalinkovanými povinnostmi, které mohou být samozřejmostí pro mystika a vrcholného adepta duchovní stezky, nehodí se však v praxi pro řadu dalších duší, jejichž individuální cesta vyžaduje jiný přístup.

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

*****

Problémy s celibátem – pohled duchovního na bezženství

*****

Stvořitel vložil do všeho živého pud sebezáchovy a pud zachování druhu. Kněží, na nichž je žádáno zachovávat celibát, tím mají o problém víc než ostatní lidé. Co si s tím pudem počít? V *Bibli* stojí, že je nedobře být člověku samotnému. Není potom divu, že si tento pud hledá jiné cesty naplnění...

Poznal jsem za život mnoho farářů. Některých jsem si vážil, některých nikoli, a nesouviselo to s tím, jak si zařídili život v soukromí. Znal jsem i několik „slečen z fary“, jichž jsem si cenil. Toho, jak se staraly o domácnost, o faráře, jak pečovaly o kostel. Hodinu před bohoslužbou přicházely do kostela a modlily se nahlas litanie a vytvářely atmosféru svatosti dříve, nežli mše začala. Farář pak jen pokračoval v jejich díle.

Úkolem duchovního je přinášet lidem zklidnění a vyrovnání s problémy života. Dávat útěchu a naději.

Jak má ovšem kněz přenášet na své věřící vnitřní mír, kterého by měl dosahovat v modlitbách a meditacích, pakliže by tento mír nevyzařoval z něho samotného? Pokud by nedokázal žít v míru sám se sebou, to jest se svým tělem a svými city. Je to věru obtížnější než vše ostatní.

Je tomu už bezmála sto let od doby, kdy se šumavský katolický farář a spisovatel Jindřich Šimon Baar postaral o rozruch mezi svými věřícími a nadřízenými tím, že ve své poslední vůli projevil přání, aby jeho hospodyně byla uložena do hrobu vedle něho. Asi tím naznačoval, že byla více než jen hospodyní. To bylo v té době něčím neslýchaným. Problém nespočívá ani tak v tom, že by jako kněz měl ženu, ale v tom, že by žil před svou obcí věřících ve lži.

Je to ale stále lepší, než se uchýlit k nějakým zvrácenostem. Nebo je řešením přejít k jiné církvi. Podle tisku je velká část katolických far v západní Evropě prázdná, protože mladí teologové celibát odmítají.

Celibát a bible

Přítom v *Bibli* není ani zmínka, že by se kněz neměl ženit. Slovo celibát se tam vůbec nevyskytuje. Naopak. Ve 3. knize *Mojžíšově* 21/7 a 21/13–14 se říká: „*Kněží /.../ nevezmou si za ženu nevěstku nebo zneuctěnou ženu, ani se neožení se ženou zapuzenou od muže /.../. Kněz /.../ si vezme jen pannu. S vdovou nebo zapuzenou nebo zneuctěnou či s nevěstkou, se žádnou takovou se neožení. Vezme si za ženu pannu ze svého lidu, aby neznesvětil své potomstvo ve svém lidu.*“

Nyní je otázka: Jaký vztah k Bohu může mít absolvent teologie? Může jej mít, a nemusí. Jsou studenti, kteří byli odmítnuti na několika vysokých školách, a proto se dali na teologii. Jsou kněží, kteří nikdy přítomnost Boží nepocítili. A tak to může být i s hospodyní nebo ženou faráře. Neexistuje lepší situace, než když farář a hospodyně spolupracují i v otázkách náboženských. Zda je ona panna nebo on panic, nehraje roli.

Podobně je tomu i s vdovou. Je známo, že Mohamed žil dlouho s vdovou, která ho podporovala. Bez ní by byl islám vůbec nevedl v život.

A obdobné je to i se ženou rozvedenou. Slavný je případ anglického krále Edwarda VIII., který se zamiloval do paní Wallis Simpsonové. Byla to dvakrát rozvedená Američanka. Královský dvůr, část vlády i obyvatelstva tím byla šokována. Ó hrůzo, aby si anglický král vzal Američanku, která měla již dva muže. Edward stál před těžkým rozhodnutím: buď se vzdát ženy, kterou miloval, nebo se vzdát trůnu. Tehdy koloval u nás vtíp: „*Jaký je rozdíl mezi Napoleonem a paní Simpsonovou? Napoleon bojoval šavlí. Ona prý bojovala pochvou.*“ Když se král v roce 1936 trůnu vzdal s tím, že neopustí ženu, kterou miluje, mnoho lidí se zlomyslně domnívalo, že ona nyní od něho odejde. Byl totiž jmenován guvernérem na Bahamách, což bylo něco jako lepší deportace. Ale to byl mylný předpoklad. Paní Simpsonová, od r. 1937 vévodkyně z Windsoru, s ním byla až do smrti. Když po mnoha, mnoha letech dovolili Edwardovi návštěvu Anglie, vítaly ho desítky tisíc lidí na ulicích máváním za to, že pro svou lásku se vzdal trůnu. Manželský pár se pak usadil v Paříži. Jí dovolili návštěvu Anglie, až když doprovázela rakev svého manžela. Královna ji dokonce přijala k přátelskému rozhovoru – na ná-

tlak veřejného mínění. K další její návštěvě došlo až tehdy, když sama ležela v rakvi, protože si Edward přál, aby byla uložena do hrobu vedle něho. To byla velká láska anglického krále k ženě, která nebyla ani Angličankou, ani šlechtičnou, ani ženou dosud neprovdanou. Láska krále, který byl současně hlavou anglikánské církve.

Podobně je to i s nevěstkami. Naše známá, Aninka V. z Kolína, patřila, jak se před válkou říkalo, k horním deseti tisícům. To samo o sobě stačilo, aby se za starého režimu ocitla ve vězení. Dovedla hrát na klavír, zpívat, uměla francouzsky. Mimo to nedokázala vůbec nic. A nyní, s pěstěnými prsty, měla škrábat brambory, vytírat podlahy a drát peří. Ocitla se uprostřed zlodějek a prostitutek, které mluvily sprostě. Byl to pro ni takový šok, že celé tři měsíce svého uvěznění proplakala. Ale přece nakonec tuto zlou dobu přestála. Přestála, jak sama vypravovala, právě díky prostitutkám. Ty ji utěšovaly, pomáhaly, radily. Měly s ní soucit a byly jí ve všem oporou. Kdykoli pak přišla řeč na tento druh žen, nikdy nic zlého o nich neřekla. Lze z toho vyvodit, že můžeme mít úctu i k ženě, která se toho času živí prostitucí.

Uvažujeme-li tedy nad zněním *Starého zákona*, docházíme ke zjištění, že žena rozvedená, ovdovělá atd. není lepší ani horší než kterákoli jiná. Požadavky na manželku kněze jsou spíše dány tím, že kněz a jeho rodina by mohli být vystaveni kritice nebo pomluvám, a že je tudíž třeba, aby na veřejnosti mohli vystupovat s vážností, předpokládanou pro kněžský stav

Modlitby a sex

Celibát byl zaveden začátkem 4. stol. po Kr., tedy v době prvního koncilu křesťanských otců. Během dvou tisíc let nedoznal větších změn. Jistě jsou zde důvody pro. Jestliže někdo během modlitby či meditace cítí paprsek Ducha svatého (někdo říká paprsek z Nadjá aj.), proudí do něj jemná duchovní síla, která ho prozařuje zevnitř. Bylo by chybou tuto energii znehodnotit, např. tím, že by se rozzlobil nebo propadl jiným negativním emocím. Ta zlost by pak mohla nabýt takové intenzity, že by vážně poškodila jeho samého i toho, vůči komu byla vyslána. To se samozřejmě týká i sexu. Taková energie prostě transmutuje do hrubších vibrací. Pokud by se nepokusil hledat řešení, např. pročišťováním

své povahy, sebekázní aj., mělo by to zlý dopad na jeho osud a schopnost procítit přítomnost Boží by mu byla odebrána.

V letech 1984 a znovu v roce 1986 jsem studoval v klášterní mystické škole Summit University v Kalifornii mantrajógu. Mantra mají podle mé zkušenosti mnohonásobně větší účinnost než modlitby. Při správném odříkávání nepocítujeme paprsek Boží milosti, nýbrž celý vodopád. Matka představená zastávala názor, že lidstvo se nedostane ve svém vývoji příliš kupředu, pokud se budou rodit děti jen v rodinách materialistických. Právě duchovní lidé by měli mít děti! Vychovávat je v tom duchu. Proto byli v klášteře muži i ženy. Bylo však zakázáno se navzájem fyzicky dotknout. Nebyla ani příležitost k tomu. Matka představená vhodné páry oddávala. Jejich intimní život musel být regulován. Pokud by chtěly založit rodinu, musely by klášter přechodně opustit. Několik dnů přestat mantra odříkávat, aby duchovní záře obsažená v jejich aurách zeslábla. Teprve pak by mohlo dojít ke spojení obou.

Je otázka, zda zneužívání sexu je možno zabránit povinným celibátem. Někteří lidé se domnívají, že smysl celibátu je spíše v tom, aby si svobodné ženy mohly dělat iluze, že pan farář „je ještě k mání“, a byly tím více ochotny farnost podporovat. Pak je zde jako jedno z řešení sebeuspokojování. Ve středověku byla v některých klášterech masturbace zakázána s tím výsledkem, že se tyto kláštery rozpadly. Neexistuje tedy žádná vnější metoda, jak zabránit zneužívání sexu u kohokolí. Vše záleží na moudrosti a kázni jednotlivce.

Duchovní cesta a bezženství

Jeden z velkých duchovních učitelů minulého století, dr. Paul Brunton, navštívil naši zemi v roce 1937 a 1948. Měl zde asi 600 následovníků. S některými z nich jsem se později seznámil. Vypravovali něco, o čem jsem do té doby neslyšel. Jaké vyzařování on měl! Jak působilo na ty, kteří mohli sedět v dosahu jeho aury. Přijímal jednotlivce na čtvrt hodiny. Ale to vyzařování bylo patrné i na chodbě, kde lidé čekali. A mnozí cítili, že to, co celý život zdánlivě marně hledali, z tohoto člověka září, a plakali. Teprve v roce 1975 se mi naskytlá příležitost ho navštívit. Žil tehdy v městečku Montreaux u Ženevského jezera. Přijal nás se ženou několikrát asi na čtyři hodiny. S vysokým věkem se vyzařování tako-

vého učitele stává jemnějším a jemnějším, takže jeho vliv na mne nebyl téměř patrný. Definoval bych to jako silné stažení dovnitř. Ačkoli je Montreaux malebné místo se spoustou květin, labutěmi na jezeře a Savojskými Alpami na protějším břehu, téměř nic si z pobytu tam nepamatuji. Odpoutání pozornosti od vnějšího světa a obrácení dovnitř bylo tak silné, že ještě po několika měsících, když jsem šel doma jednou nakupovat – bydlíme na samotě a kus cesty jdu mezi loukami a poli –, měl jsem pocit, že kdyby mne někdo přepadl, že bych se nad tím ani nevzrušoval. To tělo bylo něco, co jsem vlastně nebyl já. Kdyby mne někdo uhořil, mohl bych mu klidně nastavit druhou tvář, jak to řekl Ježíš. Současně jsem zjistil, že ze mě vymizela žádostivost sexu v jakékoli podobě. Teprve po půl roce se mé tělo a city začaly vracet do původních kolejí. A tak jsem sám na sobě zakusil, že skutečně existuje stav, kdy celibát je samozřejmostí, přirozený, stav, který nás nezatahuje do hrubých vibrací nižších čaker. Otázka je, kolik lidí na světě tohoto stavu trvale dosáhne.

Sex je dílem Stvořitele

Jestliže muž a žena spolu žijí, tj. mluví spolu, pohybují se ve vzájemné blízkosti, nefyzické sexuální energie v aure obsažené se navzájem bez jejich vědomí vybíjejí, i když se fyzicky nedotýkají. To má za následek, že oba žijí daleko vyrovnaněji, než kdyby žil každý sám. Přesto je vhodné, aby člověk, který chce jít duchovní cestou, žil v některých fázích svého života sám se sebou a jindy s někým, aby mohl tyto procesy v sobě pozorovat a pochopit je. Nejsilněji se to pocítí ve stáří, kdy žil s někým po dlouhou dobu a pak ovdoví. Ke svému překvapení potom např. zjistí, že má náhle nějaké sexuální potřeby, ačkoli je třeba deset let nepociťoval, a nerozumí tomu. Dostává se tak do stresové situace, která může trvat velmi dlouho a ovlivní jeho zdraví i délku jeho života.

Kněží a duchovno

Jaký vliv má tedy celibát na život kněze? Proberme si nejdříve vztah lidí k těmto otázkám vůbec. Části lidí pojem Boha a duchovna nic neříká. Další skupina zastává názor, že Bůh zřejmě existuje, protože pří-

roda od trávy po člověka nemohla vzniknout náhodou. V životě fyzickém i duševním je skryta velká moudrost, aby život mohl vůbec existovat. Tito lidé někdy o sobě říkají, že jsou věřící. Jejich víra opírající se o rozumové úvahy je povrchní a při ranách osudu se ukáže jako bezcenná.

Další skupina vycitíuje atmosféru svatosti při bohoslužbě, při poslechu duchovní hudby, čtení posvátných písem aj. Je to, jako by se rozsvítilo malé světýlko v nich samých, za určitých okolností, na nějakou chvíli. Říkají o sobě, že jsou věřící. Může to být velkou posilou uprostřed problémů každodenního života.

Poslední skupina, ta nejmenší, Boha v sobě někdy zažila. Říkají, že „*udělali osobní zkušenost s Bohem*“ nebo že „*do nich vnikl paprsek Duchu svatého*“, že „*poznali Ježíše*“ aj. Chtějí tím vyjádřit, že ten zážitek byl tak silný, že nepotřebují v Boha věřit. Oni vědí, že JE. Poznávají zákonitost tohoto zážitku, roli čistého svědomí, roli odpoutání od majetku, od společenského postavení, od vnějších cílů, poznávají, že ve světských požitcích je zklamání a stále se obnovující hlad a žízeň po předmětu jejich bažení, kdežto jeden hluboký duchovní zážitek změní celý jejich život natrvalo. A že Boha v sobě cítit předpokládá odevzdat se mu. Je to stav bez jakéhokoli úsilí a cílů, doprovázený dokonalým uvolněním fyzickým i duševním, kdy se tok myšlenek zpomaluje až téměř k zastavení nebo se úplně zastaví.

Většina lidí si myslí, že kdyby se jejich myšlení zastavilo, že by byli mrtví nebo v bezvědomí. Nikdy to nezažili. Je to právě naopak. Jsme naprosto pozorně bdělí a soustředění. Vnímáme své okolí, ale nereagujeme na ně. Za život jsem se setkal s devíti různými situacemi, za kterých můžeme takto Boha zažít bez ohledu na to, zda jsme věřící nebo nevěřící. Popsal jsem je v knížce *Jak zažít Boha – Zážitky nevěřících* (též na www.spirala.cz/reinkarnace).

Svámí Vivékánanda, největší žák Rámakršny, k tomu říká: „***Nevěřte ničemu, dokud se sami nepřesvědčíte. Pravda nepotřebuje opěradlo, aby mohla stát.***“

S kněžími se setkáváme ve všech čtyřech uvedených skupinách. Potlačit sex v jakékoli formě znamená vytvořit stresovou situaci. Používáme-li vůli, abychom něco ovládli, pak dokazujeme, že je zde něco, co je třeba ovládnout. To je stav právě opačný oproti tomu, kdy může-

te Boha zažít. Člověk, který jde duchovní cestou, zjišťuje, že jeho tělo mu v tomto snažení nejméně překáží, když všechny orgány vykonávají tu činnost, která jim byla určena Stvořitelem.

Potlačování je extrémní, stejně jako hnát se za požitky jako kůň na závodní dráze. Už v 6. stol. př. Kr. to zjistil Buddha a začal hlásat svou zlatou střední cestu. To ovšem předpokládá najít si ženu s podobnými zájmy a podobným založením.

Umírněný sex je nejlepším řešením. Jestliže je někdo schopen žít dlouhodobě sám a nenarušuje to jeho snahu po hledání Boha, ať to dělá. Plošným nařízením celibátu jsou ale mnozí kněží postaveni před úkol, který je obtížnější než všechno ostatní. Jestliže ve svém nitru uznávají požadavek církve, budou mít mimoto ještě pocit selhání.

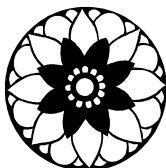
Jestliže v tomto bodě požadavek církve vnitřně odmítají, budou hledat způsob, jak jej obejít. To se dá nejlépe na venkově, kde na faře žije jeden duchovní a hospodyně. Je to lepší řešení než dopouštět se nějakých excesů. V některých farnostech se to dá ale těžko provést.

Mluvení o tom, že kněz má žít v čistotě, je argument vhodný pro děti. To mu můžete stejně zakázat, aby chodil na velkou nebo na malou stranu.

Je-li sex nečistý, pak je nečistá celá naše země, protože vše, co bylo stvořeno, co žije, má v sobě zakódováno zákon o zachování jednotlivce i druhu. Naše tělo by bez sexu nevzniklo, ani tělo těch největších světců. Čistota kněží by se měla vztahovat k jejich duši, tj. jejich povaze, k dobrému vztahu k lidem, laskavosti, trpělivosti, snaze pomoci jiným atd. Ne k jejich tělu.

Rev. Jiří Palka,
bývalý duchovní Unitarií v Jablonci nad Nisou a v Liberci,
spisovatel duchovní literatury

*****

*****

Otčenáš v podání Jiřího Palky

*****

Většina lidí se nemodlí, protože jim to nic nedává. Protože neví, co by jim to mělo dávat. Protože jim to nikdo nevysvětlil.

Vesmír je prostoupen spoustou nejrůznějších vlnění, signálů, vibrací, magnetických polí. Jednu takovou vibraci jsme schopni vnímat bezprostředně svým vědomím. Říká se tomu mimosmyslové vnímání. Tato vibrace je schopná nám dát nekonečnou útěchu, posílení, osvětlení, ochranu, mír a blaženost. Předpokladem je, abychom se uměli na ni svým vědomím naladit.

Této síle někdo říká *Duše vesmíru*, či *Nekonečná síla*, anebo *Kosmické vědomí*. Většina lidí ale nemá pro takové abstraktní pojmy smysl. Tak dává přednost tvrzení, že tu je Bůh, náš Otec. A tak vznikl *Otčenáš*. Chcete-li se na tuto sílu napojit odříkáváním *Otčenáše*, je třeba, abyste jej odříkávali z hloubi srdce. „*Ze vsí síly své, ze vsí duše své.*“ Mechanicky odříkávaná modlitba je neúčinná.

Dále je třeba, abyste k Otci přistupovali s největší myslitelnou úctou. Představa Otce by měla mít v sobě něco posvátného. Neúcta tu svátost pošpiní. A rovněž s naprostou důvěrou. Nedůvěra a pochybnosti znemožní duchovní zážitek. Obracejte se na Něj s největší čistotou svého úmyslu. S dobrotou srdce. Upřímností a pokorou. Až vás tato síla zaplaví a dá vám nekonečné naplnění, nebude pro vás problém přiblížit se k Němu – s láskou. V té chvíli sami ucítíte, že splnutí s Ním je největší. Intenzivní cit nesobeckého, nic nežádající lásky má ohromnou účinnost. Ale možná, že text *Otčenáše* obsahuje něco, co vám není jasné, o čem máte pochybnosti, s čím nesouhlasíte. Pak jej nebudete odříkávat „z hloubi srdce“. – Pak to nebude mít účinek. V tom případě je třeba, abyste si text pozměnili. Níže uvádím nejčastější námítky proti textu *Otčenáše* i návod, jak by se dal upravit.

Myslíte-li si, že *Otec náš* je na nebesích, tedy daleko od nás, pak to není zcela pravda. On je i v nás. Ukazují na to slova *Bible*: „...*prvotiny ducha Tvého v sobě majíce...*“ A slova Ježíšova: „*Království nebeské je ve vás*“. Potom si text upravte takto:

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI VŠUDYPŘÍTOMNÝ.

POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ. – Je to výraz úcty. Ta je nutná.

PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ. Někdo si pod tím představuje, že naše republika se změní na království. A to Boží. Možná jednou k tomu dojde. Nutné ale je, aby toto království zavládlo nejdříve v nás, našem vědomí, naší duši. A to tím, že přítomnost Boží v sobě uctíme. Vždyť Ježíš sám řekl, že jeho království není z tohoto světa.

BUĎ VŮLE TVÁ JAK V NEBI, TAK I NA ZEMI. Někdo si pod tím představuje, že všechno, co se na světě děje, je z vůle Boží. Jiný s tím nesouhlasí. Smysl těchto slov je spíše ten, že všechno, co podnikáme, má být v duchu slov: „*Ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň.*“ To znamená udělat vše, co je v naší moci. Jestliže to ale není proveditelné, nemá smysl prorážet zeď hlavou, obviňovat kde koho, ale přijmout to s určitou odevzdaností. Určitou pokorou.

CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES. Opatřit si obživu je naším úkolem, a ne Boha. Dal nám tělo, rozum, vůli. Teprve, když všechno selže, můžeme prosit nebo žádat o pomoc.

A ODPUSŤ NÁM NAŠE VINY, JAKO I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM VINÍKŮM. Jsou prý okolnosti, za kterých nám Bůh může odpustit nějaké provinění. Jednou z podmínek je, abychom i my dokázali odpouštět.

„*Neued' nás v pokušení.*“ Tato slova byla zřejmě z původního textu přeložena nesprávně. Bůh tady není proto, aby nás chránil před pokušením. Je naší úlohou vyhnout se pokušení, nést následky, když jsme se neubránili, postupem na duchovní cestě dosáhnout, že pokušení přestane být pokušením. Ta slova by měla znít:

A NEZAHUB NÁS V POKUŠENÍ.

ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO /rozumí se/ V NÁS SAMÝCH. Ne v poměrech, ve kterých žijeme. Ve skleníku bychom se nevyvíjeli. Ovšem vyvíjíme se v těžkostech, protivenstvích, zápasech. Kdo by dlouhodobě žil na výsluní, nikdy by se nenamáhal hledat smysl života.

NEB KRÁLOVSTVÍ I MOC, I SPÁSA NA VĚKY VĚKŮ. AMEN. Původní slovo *Sláva* se sem příliš nehodí. Sláva je lidská. Co by s ní dělal?

Jak vidíte, nezměnili jsme mnoho slov, ale změnili jsme mnoho významů.

K modlitbě přistupujeme jako k posvátnému úkonu. Začínáme, když jsme uklidnění, soustředění. Je to proces, při kterém se fyzické i duševní uvolnění tak prohlubují, že světský člověk je nikdy nepoznal. Je v tom velké odpočinutí a nabytí sil.

Modlitbu kombinujeme s chvilkami ticha, kdy nasloucháme „do sebe“. Někteří lidé jsou přímo dovnitř stahováni. Tím způsobem jednoho dne Boha zažijeme. Už z toho je zřejmé, že *Otčenáš* nám pravděpodobně nepomůže, když jsme velmi nešťastní, smutní, deprimovaní, máme pocit opuštěnosti, neschopnosti unést svůj osud. Naléhavost těchto silných pocitů někdy překřičí modlitbu, jako je *Otčenáš*, protože to je modlitba meditativní. V takové situaci nám může pomoci například mantra s názvem FIALOVÝ PLAMEN (viz str. 19).

Ten zárodek Boha je v každém člověku. Není vždy stejně rozvinut. Všichni máme hlas, ale jen někdo dovede zpívat. Lidé mají schopnosti, o kterých ani nevědí. A tak je zárodek Boha i v těch, kdo by si to o sobě nepomysleli. Je přitom jedno, zda se narodili mezi křesťany nebo jinde. Zda používají slovo *Bůh*, nebo *Buddha*, *Brahma*, *Rama*, *Alláh*, *Jahve*, či jiné. Mezi těmito pojmy není zásadního rozdílu. Existenci ne-překonatelných rozdílů si vymyslely církve, aby mohly své věřící ovlivňovat hospodářsky a mocensky.

Zásluhou některých církví se tak příslušníci různých vyznání po staletí navzájem vyvražďovali a zabíjeli se dodnes. Ani křesťanství v tom není pozadu. Ačkoli *Bible* obsahuje mnoho biblických pravd, vpašovali tam křesťanští otcové, kteří text *Bible* tři sta let upravovali, slova, která Ježíš nikdy nemohl vyslovit. Např.: „*Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne.*“ Ta druhá věta není pravdivá.

Ježíš může být velikou pomocí na cestě za Bohem. Ale monopol na to nikdo nemá. „Boha živého“ můžete zažít i pomocí jiných učitelů. A i bez nich. Vyzkoušejte si to.

Rev. Jiří Palka,
bývalý unitářský duchovní,
učitel manter a přispěvatel několika duchovních časopisů

*****

*****

Odešel Jiří Vacek

*****

27. dubna 2021, o dva dni později nežli Rev. Livie Dvořáková³, zemřel další čelný unitář, br. Ing. Jiří Vacek. Ten se narodil 25. května 1931 ve Slaném. Měl inženýrské vzdělání a během svého života prostřídal různé profese, působil mimo jiné i v bankovníctví. V zaměstnáních za minulého režimu míval problémy kvůli svým duchovním zájmům, byl vyslýchán Státní bezpečností, a jednou se dokonce ocitl před soudem.

Osobně poznal řadu českých duchovních učitelů, i takových, kteří měli své žáky, ale nezůstala po nich např. knižní a publikační stopa, a tak upadli do zapomnění. Zabýval se intenzivně jógou a mystikou a na byl velkého přehledu o duchovních školách Západu i Východu. Propagoval u nás dílo Ramany Maháršiho a vydal některá jeho díla. Sám se stal autorem desítek samizdatů, brožur i obsáhlých knih o duchovní cestě. V době minulého režimu byl angažován mezi unitáři, u nichž bývalo tehdy běžné, že v jejich programu byla po několik dekád silně zastoupena mystika. Po pádu režimu chtěl Vacek pokračovat ve svém úsilí na půdě Unitarie. Nepatřil k těm československým unitářům, kteří vstoupili do NSČSU účelově – a pak ji pragmaticky opustili. Svůj vztah k ní si udržel až do konce svého života a také poctivě platil členské poplatky Pražské obci unitářů, ačkoli v ní od sporů vypuknuvších v 1. půli 90. let již nepořádal žádné meditační či přednáškové programy, ani nebyl jejím funkcionářem.

V době sporů se osamostatnil, což mu velmi prospělo, neboť nemusel ztrácet čas dlouholetými soudy a sváry a mohl se soustředit výlučně na duchovní činnost. Založil si vlastní nakladatelství, a podobně jako za minulého režimu, kdy šířil různé samizdaty, publikoval – nyní již oficiálně a bez restrikcí státu – nejrůznější spisy, jak již zaznělo výše – o józe, mystice, advaitě (nedvojnásobné filozofii), vytvořil i CD a DVD nahrávky

---

³ Rev. Livii Dvořákové jsem původně zamýšlel věnovat také samostatný nekrolog zde, anebo v časopisu brněnské Unitarie *Poutník*. Nakonec jsem ale delší text nekrologu, přislíbený nejdříve pro Brňáky, přetavil do podoby samostatné publikace, která je k mání v knihovnách většiny unitářských obcí, ba i v těch veřejných (Viz LOVČÍ, Radovan: *Vzpomínka na reverendku Livii Dvořákovou*. Praha: powerprint, 2021.)

s duchovní tematikou, pořádal společné meditace u sebe v bytě či na různých místech Česka. Do Unitarie se po roce 2000, kdy skončilo tamní dvojvládní, již jako aktivní činitel nezapojil, i když v závěru života určitou spolupráci nevykloučoval, jak zdůraznil pražský unitářský duchovní dr. Petr Samojký. Ale k ní už nakonec nedošlo.

Jiří Vacek byl člověkem nesmírně svérázným a těšil se nejenom úctě a respektu řady příznivců, ale provázely jej také kontroverze. Svým založením byl velmi polemický typ v oblasti publikační, často se pouštěl do různých výměn názorů a uměl zasazovat i ostré rány. Přitom šlo taktéž o momenty, kdy stálo tvrzení proti tvrzení a daná polemika nenesla prospěch nikomu z čtenářů ani zúčastněných. Zdá se mi, že měl také tendenci druhé lidi na sebe až příliš vázat, což souzní spíše s východním pojetím vztahu žáků ke svému guruovi, ovšem západní prostředí je svobodomyšlnější a není nastaveno na takovýto způsob fungování. Možná i to vedlo k tomu, že od něj v průběhu let odešli i původně blízcí spolupracovníci a Jiří Vacek měl kromě četných zastánců rovněž své různé kritiky.

Nikdy bych si však netroufal Jiřího Vacka zapudit pro jeho možné či reálné chyby, jako to učinili někteří jiní. Proč? Ač jsem si vědom i jeho přešlapů, tak si dobře uvědomuji, že žijeme ve společnosti, která rozhodně neoplývá nadbytkem kvalitních a do hloubky jdoucích duchovních učitelů a tito nejsou volně k mání na každém uličním rohu. Nejsme-li sami na jejich úrovni, neměli bychom jimi pohrdat, třebaže dělají chyby. Snažme se přebírat to, co vnitřně cítíme jako inspirativní a správné, a z toho, v čem se nedaří, si příklad neberme! Každý máme v sobě vnitřní kompas, který nám ukazuje směr, jen je nutno mu bedlivě naslouchat a nepřejímat od druhých věci slepě a bezmyšlenkovitě.

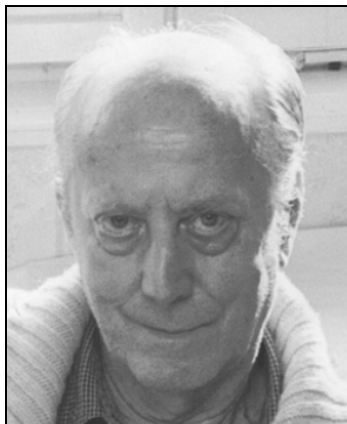
Vzpomínám na jeden tzv. esoterní festival, jehož jsem se zúčastnil bezmála před 20 roky. Akce byla obsazena desítkami řečníků a škálou nejrůznějších duchovních témat, ale jediný z mého pohledu opravdu kvalitní pořad, který jsem zde navštívil, byl ten z Vackovy dílny. S dcerkou a ženou zde tehdy nabízel také svoji duchovní literaturu. Neříkám, že jiné pořady byly zcela nezdařilé, avšak v dobré vůli zde tehdy vystupovala řada lidí, kteří postrádali hluboké a dlouholeté zkušenosti, často se věnovali jen dílčím, nebo i různým senzačním esoterním aspektům, nechyběla nejrůznější magie, horoskopy, výklady karet a jiné, leckdo byl na duchovní cestě jen krátce, ale už měl potřebu o svých zkušenostech řečnit

druhým a chlubit se jimi. Během prvních pár hodin jsem na akci potkal různá zbytnělá duchovní ega, jimž nechybělo vysoké sebevědomí, které uměla dávat viditelně najevo. Zkrátka zde bylo na můj vkus až příliš mnoho duchovních rychlokvašek.

Vackovo dílo jsem již částečně znal, také díky Unitarii, ač pořady Jiřího Vacka jsem na unitářské půdě již sám jako pamětník nezažil. Nakoupil jsem si tehdy některé jeho knihy a se zájmem si zakoupil též několik dílů jeho pamětí. Zajímaly mne i jako historika, byly cenným pramenem rovněž pro dějiny duchovních aktivit v Česku 20. století. Jiří Vacek je v nich velice podrobný, čítají 15 svazků. Zároveň jsou zajímavou výpovědí o jeho duchovní cestě. Co mne v nich zaujalo méně, jsou jeho výtky vůči některým bývalým přátelům a spolupracovníkům, jejichž osobní stanoviska a vidění věci sám neznám. Přišly mi zbytečné, a někdy i maličerné, protože více než o duchovní cestě vypovídají o osobních rozporech, které vůbec nemusely být publikovány (v případě zásadních životních momentů je to samozřejmě jiné, tehdy takové líčení dává naopak smysl). Přiznám se, že mne tato věc odradila a na nabídku bližšího kontaktu a spolupráce jsem nereagoval, ač jsem si později opakovaně objednával další knihy. Obával jsem se, že bych mohl být, bez možnosti se bránit, v některé knize také rozmáznut, třeba proto, že jsem zapomněl popřát k některému životnímu jubileu. Na druhé straně – bráno s nadhledem – knihy trefně vypovídají o lidském zápase o vyšší ideály a užší sepětí s Bohem, a přitom ukazují i na mnohé ryze pozemské momenty, kterých by se aspirant vysoké duchovní cesty měl umět zbavit a netrápiti se jimi. Ale ne vždy se to daří, a tak leckdy zazní hlas dotčeného pozemského ega. A takto k nim také musíme přistupovat, ani s katanskou kritikou, ani s nekritickým gurovským obdivem. Jiří Vacek byl vyspělým duchem a věřím, že po odložení těla též on dokáže při svém kritickém naladění analyzovat vše, v čem byl skvělý, i momenty, kdy bylo moudřejší mlčet a velkoryse se nad ně přenést. Jak jsem již napsal výše, i navzdory osobnímu svérázu br. Vacka (který mi v mnohém připomínal osobitý svéráz také již zesnulého dr. Borise Merhauta, čelného unitáře, moudrého duchovního rádce, ale rovněž britkého polemika) si vážím všeho dobrého, co na své životní cestě vykonal. Není toho málo a jeho symbolická orba je obří a hluboká. Vackova stopa na tomto světě má podobu v řadě aktivních pokračovatelů na duchovní cestě i cenných spisů, které zanechal

a které lze doporučit druhým. Ne však s tím, aby je nekriticky přijímali, to nepatří ani k unitářské, ani k uvědomělé a moudré duchovní cestě, ale aby o nich přemýšleli, aby je prozkušovali v praxi, aby promeditovali doporučené návody a přijali ke svému prospěchu vše, co jim nejnvnitřnější kompas označuje za správné, a co tak nevnímají, necht' s klidem ponechají stranou.

Ing. Jiří Vacek

(Wikimedia Commons, Renehala)

Duchovní cestou kráčí Vackova dcera a zeť Jiří Krutina, rovněž zavedený spisovatel duchovní literatury, který původně sepsal některé spisy společně s Jiřím Vackem. Později se jejich cesty z různých důvodů rozešly, také kvůli výkladu rozmanitých duchovních otázek, jak je znát z internetových veřejných polemik obou mužů. Přesto jejich vztah neskončil, jak by se mohlo zdát navenek, a i když byli vzájemnými kritiky, byl to právě J. Krutina, jak sám uvádí, kdo obětavě vozil Jiřího Vacka do nemocnic, když tento v závěru života zápasil s vážnou chorobou a jezdil na nutná ozařování, což je svým způsobem i dojemné. Speciální vzpomínkové shromáždění za br. Vacka se v české Unitarii nekonalo, snad dílem i kvůli omezením doby covidové a faktu, že již třetí dekádu nepatřil do řad aktivních tvůrců unitářského programu, a tak jej upomínám alespoň touto cestou.

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

*****

O mých pokladech

*****

Co vše může být pokladem v lidském životě? Škála pokladů je možná větší, než v první chvíli tušíme. A nejspíše by se o tomto tématu dala napsat i celá kniha.

Pokladem je dobrý člověk, který nám nezištně slouží jako zralý vzor, podporovatel a pomocník na našich životních cestách. Jistě každý někoho takového v životě či v zaměstnání potkal, a možná teprve s rostoucím věkem nebo časovým odstupem dovede ocenit, jak mu byl dotyčný či dotyčná velkou pomocí a kolikrát by bývalo bylo rozumnější jej více poslouchat a méně experimentovat tam, kde už měl druhý potřebnou zkušenost i cenný nadhled.

Pokladem je blízký člověk v naší rodině či příbuzenstvu, který se poctivě snažil vykonávat svoji roli, i když při ní chyboval. „Samozřejmost?“ řeklo by se? Ale kdepak. V době, kdy se polovina manželství rozpadá, kdy jsou příbuzenské vztahy atomizované a často hloupě a zbytečně omezené jenom na nejužší rodinu, kdy se (a to je zřejmě nadčasový problém) především část mužů chová jako trubci, kteří sice zplodí potomka, ale dál jeho osud neřeší, je takový vydařený příbuzný vzácností, za něhož bychom měli být vděční. A stejně tak i za každou dobrou nepříbuzenskou duši, která nám v životě přispěchala na pomoc a podpořila nás v době, kdy právě část rodiny fatálně selhala.

Pokladem je dále úspěšný a naplněný partnerský vztah. Jak píše výše, ani ten není dnes čímsi samozřejmým, a je-li naplněn vzájemnou snahou v takovém svazku též duchovně růst a oba partneři jsou si spirituálně blízcí, to už je teprve vzácnost a možná i drahocenný Boží dar, na nějž dnes člověk nenaráží na každém kroku.

Pokladem je i vydařený duchovní, který je opravdový, jeho slova jdou ruku v ruce s činy (a nekončí jen u hezkých frází před kazatelnou), který dokáže tmelit kolektiv, má charisma probouzeče a nosiče světla, umí zaujmout, nepostrádá duchovní zkušenosti, je otevřený a umí na sobě pracovat. Prošel jsem zkušenostmi s různými církvemi, včetně Unitarie, a vím, že takový člověk není na postu duchovního samozřejmostí.

Potkal jsem i řadu těch, kteří byli dobrého srdce, byli poctiví, upřímní a snaživí, ale dar oslovit větší skupinu osob a duchovně výrazněji zaujmout jim bohužel do vínku dán nebyl. Važme si takovýchto lidských pokladů i v našich unitářských řadách a snažme se je podporovat, když se takovýto vydařený člověk u nás naskytne. Právě tito lidé ostatně mohou naši malou náboženskou komunitu opět pozvednout a oživit a dát její existenci nový náboj.

A nejde jen o duchovní. Faktickými duchovními dnešní doby jsou i četní nezávislí přednášeči, léčitelé (netvrdím, že všichni), osobnosti stojící mimo církve a přitom schopné probouzet a vést druhé na duchovní cestě. Buďme jim vděční, stejně jako tomu, že jsme se narodili v zemi, kde i přes rostoucí materialismus a odklon části obyvatel od duchovna se můžeme svobodně spirituálně vyvíjet a čerpat cenné impulzy z různých zdrojů. V zaostalých náboženských diktaturách by nám toto nikdy umožněno nebylo!

Pokladem může být někdy i zdánlivý neúspěch, kdy je nám bráněno v tom, co jsme si předsevzali, a vůbec se nám nedaří. Proč? Protože máme být profesně či místně zcela jinde, což si naše umíněná mysl a omezené ego často či – pokud už je trochu zkušené a zmoudřelé – alespoň zpočátku neuvědomují. Jindy nás může duchovně posunout vpřed (třeba i jen ve smyslu probuzení naší empatie a většího soucitu k druhým) nepříjemné zranění či nemoc, která nás zprvu ošklivě zasáhne, ale s odstupem času se ukáže jako směřovatel naší cesty a poučná zkušenost, která nás proměnila k lepšímu. Když budu subjektivní a sáhnu ke konkrétním zážitkům z vlastního života, stran zdraví mě napadnou dva momenty z mnoha, za které jsem byl nakonec vděčný. Prvým byl (a vím, že se opakují) kolaps v mých šestnácti létech (snad o této situaci někdy napíší zvlášť a podrobněji, až si coby téma časopisu vezmeme např. speciálně smrt a umírání, jak už víckrát navrhoval Pepa Musil). V první chvíli šlo o nepříjemný, byť dočasný šok, následně ale o poklad, který mne zcela zbavil strachu ze smrti poté, když jsem dočasně „vyplul“ z vlastního těla a pochopil, že naše vědomí je na něm nezávislé a funguje dál i po jeho opuštění. Ostatně lékařů a publicistů zkoumajících toto téma jsou už dnes stovky a nejde o nic neznámého.

Jako univerzitní student jsem pak prožil nepříjemné onemocnění zaživačního ústrojí, z něhož jsem se dostával asi $\frac{3}{4}$ roku. Lékaři zprvu

nevylučovali ani rakovinu. Byl jsem tak vysláblý, že jsem dokázal jen ležet, trochu číst a meditovat, procházet se po pokoji. Vzdor své tradiční vypasenosti jsem rychle hubl a povolna se „ztrácel“ svému okolí před očima. A přesto to bylo jedno z nejcennějších duchovních období mého života. Nemusel jsem za jógickými zážitky jezdit kamsi do Indie, mnohahodinové meditace vsedě na lůžku plně dostačovaly a umožnily mně prožít a vyzkoušet si mnohé, o čem jsem kdysi pouze čítával. Nemoc tak byla pokladem, který mě dál duchovně směřoval. I proto jsem nikdy necítil potřebu jezdit přes půl světa za spirituálními zážitky, protože k jejich získání není toto krkolomné cestovatelství nezbytné. Pochopitelně jej však ani neodsuzuji, protože zkušenost styku s jiným prostředím a kulturami je samozřejmě vždy různou měrou zajímavá a obohacující.

Vzpomínám také na svá studijní léta po skončení gymnázia, které jsem navštěvoval v našem městečku u Plzně, kde mám po celý život trvalý pobyt. Moc jsem si přál, abych mohl po gymnáziu studovat historii (k níž mne přivedly nelehké rodinné osudy ve 20. století), a to v Plzni, tedy jen 25 km od domova. Nemusel bych opouštět domov, Plzeň byla ekonomicky mnohem levnějším a v podstatě nejšikovnějším řešením. Pražskou FF UK, ač prestižní školu, jsem měl toliko jako zálohu, leč stal se pravý opak a já skončil právě v Praze. V Plzni se mi nedařilo při zkouškách jazykový test s anglickými předminulými a přítomnými časy a UK byla jedinou možnou volbou.

Vyčítal jsem svůj přesun do daleké Prahy „těm nahoře“ a právem jsem se obával mnoha komplikací. A trvalo mi skutečně mnoho let, než jsem pochopil, proč bylo zvolené řešení nakonec tím nejlepším. Protože v Praze jsem potkal nejenom nejzkušenější odborníky v republice, ale i řadu historiků, kteří se ke mně chovali jako ke svému kolegovi a příteli. Když jsem se pak po škole z ekonomických i rodinných důvodů vracel na rodné Plzeňsko, poměry zde byly úplně jiné nežli v české metropoli. Byl jsem konfrontován s rivalitou některých kolegů, kterou přede mnou ani neskrývali, s prostředím, které se ve vztahu ke mně často chovalo uzavřeně a nevstřícně, zřídka kdy upřímně kolegiálně. Vracel jsem se s napsanou a posléze vydanou knihou, což by mělo být výrazným psychologickým plusem, ale ani to mi dveře některých institucí v domovském kraji kupodivu neotevřelo. Setkával jsem se s odporem ke zkoumá-

ní 20. století, zvláště doby komunismu, v některých institucích, strachem z otvírání kontroverzních témat, čemuž bohužel i podnes odpovídají publikační výstupy těchto institucí, se snahou obracet se raději ke starším dějinám, s názorem, že celé 20. století je vlastně ještě živá současnost, se slovy, která ale vždy zaznívala jen mezi čtyřma očima, ať si tedy některá témata zkoumají lidé v Praze či na univerzitách, když chtějí...

Jako člověk z antikomunistické rodiny, s několika politickými vězni z 50. let, a Nepionýr jsem byl často kázeňsky popotahován soudružkami učitelkami na naší venkovské základní škole. Byl jsem před zbytkem třídy i v kabinetech mezi čtyřma očima vyzýván, abych se choval rozumně, abychom navštěvovali povinně dobrovolné komunistické svátky a oslavy, abychom se jako rodina neukazovali v římsko-katolické církvi, že to je kariéerní minus kvůli studiu, které mne jinak z kádrových důvodů nevyhnutelně mine...

Vždy mi tohle normalizační myšlení vadilo a jeho představitelů jsem si nemohl vážit. A najednou jsem byl 14-15 let po „sametu“ mezi čtyřma očima podobně školen staršími historickými kolegy v nejmenovaných lokálních institucích na Plzeňsku, ale i v okolí našeho kraje, kolegy, kteří to také se mnou mysleli dobře a přátelsky (bez ironie) jako kdysi ony soudružky učitelky, kteří mi nyní také chtěli pomoci, kteří měli za dekády svého profesního působení vyzkoušeno, jak v žádné době nenarazit a vyhnout se kontroverzím, kdežto já se jim jevil jako mladý radikál, který byl ochoten otvírat i témata kontroverzní a ještě by dané instituci přinášel komplikace. A já pro změnu nejevil ochotu řešit místo moderních dějin např. raný novověk, který rozhodně nebyl mou specializací a nebyl jsem pro něj ani vyškolen. Takové nabídky jsem pro změnu odmítal sám.

Ačkoliv si obyčejně vážím rad starších a zkušenějších osob, v této sféře, která má pro mne i etický rozměr, jsem zrovna o dané rady nikterak nestál a nestojím. Moc jsem si přál poznat mezi svými kolegy doma kolegu, jenž by měl odvahu odkrývat různé kapitoly z doby minulého režimu a odvážně jít s nimi na veřejnost, nebál by se polemik. Je mi líto, že mne doma toto setkání minulo, anebo jsem podobné jedince v praxi poznal až mezi lidmi mého stáří, ba o dekádu mladšími, kteří byli jiného myšlení a lidského ražení, prosti pragmatického opatrnictví, a těch si vážím a lidsky s nimi konvenuji. Takže když vám někdy ne-

zbyde nežli opustit rodný či zamilovaný kraj a k vlastní nelibosti se stěhovat jinam, a jste osudově vrženi do nového domova, nemusí to být vždy ku škodě.

A já dnes již nepochybuji, že by má pražská studia a mé prakticky nechtěné spojení s Prahou bývaly byly snad pouhou náhodou, nýbrž je vnímám jako dar, pomoc a správné nasměrováním shůry. Tedy jako poklad. A totéž vnímám i stran svého nedávného přestupu do unitářské obce brněnské a jejího duchovního kolektivu.

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

*****

Čtyřlístek

*****

Ad. téma: *Poklady, které jsem v životě našel.* Jistě budete se mnou souhlasit, že podstata je v drobných okamžicích našeho běžného všedního dne, právě tam, kde by v života běhu, v poklusu, žádné poklady člověk nikdy nehledal.

Lze je nalézt v kapce ranní rosy na stéblu trávy, v nádechu čistého vzduchu, který máme zrovna to štěstí dýchat, v pohledu psa, který okolo vás běžel, nebo také v obloze zrcadlící se na hladině kaluže, do které jsme málem šlápli. Víme, že v průběhu celého života vnímáme různé věci různě, a to ještě v rozličných obdobích. To, co se nám v mládí zdá samozřejmé, dostává s postupujícími léty docela jiný rozměr, ono totiž n i c, co se nám děje, n e n í samozřejmé.

Některých věcí si začínáme více vážit – tak třeba svého zdraví. A což teprve bytostí, které jsme potkali a potkáváme. Všech, kteří nám jsou blízcí, byli blízcí a provázeli nás třeba i jen chvíli životem.

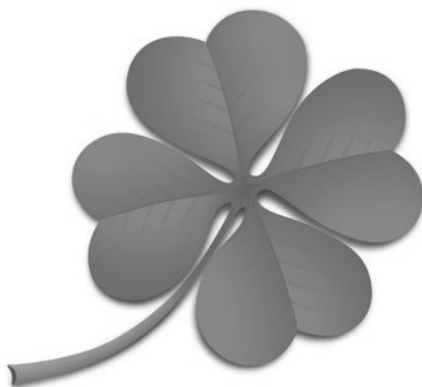
Do největších pokladů života bych na první místo zařadila věci vztahové. Někdo dříve, někdo později, si – jak se říká – „jednoho krásného dne“ u v ě d o m í, že ti rodiče, rodinní příslušníci, přátelé, sousedé, nebyli zase tak nemožní, že oni byli většinou docela dobří,

dokonce někdy výborní, stateční – a dáte si dohromady, čím vším museli projít, když se během jejich života přes ně prevalily třeba i dvě války. Co vše prožili – tyto životy našich předků jsou i naší pamětí, a toto u v ě d o m ě n í je také náš p o k l a d. Bytostná jednota se všemi a vším.

A tak poučení minulostí máte najednou tendenci těšit se z každé maličkosti, třeba, že vás ten den zrovna nic nebolí (to ovšem není maličkost, to je velká věc) – nebo že ještě slušně vidíte přes ty staré brýle, anebo že si ještě dokážete připravit něco dobrého k snědku a nejste nikomu na obtíž. Tak to bývá, když už máte Rubikon daleko za zády a dokážete upřímně poděkovat rovněž za uštěřené životní kopance, lepance a deziluze. To dokážete proto, že existují i takové chvíle, kdy jedete v létě z výletu, je krásný podvečer a dostanete od dítěte – malé holčičky – čtyřlístek, znamení štěstí – poklad, vždyť víte ... Je darovaný jen tak, s lehkým úsměvem. A to nebyl jediný, moje kamarádka dostala také jeden. „Malá“ říkala, že prý jich s maminkou našli víc, a tak je rozdávají. Co si přát dál? Snad jen vícero čtyřlístků do celého světa s láskou a pro každého ze srdce darované.

Jana HREVUŠOVÁ,
členka Pražské obce unitářů

www.pdfgraphics.com

*****

*****

Mé poklady

*****

Téma „Poklady, které jsem v životě našla“ u mne bude souviset (kromě mnoha setkání s moudrými lidmi a družnými dušemi) také s duchovními Perlami – a tedy s knihami s duchovní tematikou. Mohu jen děkovat (pro astrologii: možná je to i zásluhou mého Jupitera v devátém domě) za možnosti se duchovně vzdělávat a číst duchovně zaměřené knihy. Však mne vždy silně hnala vnitřní a hluboká touha poznat Pravdu, což samozřejmě souvisí s poznáním BOHA. A tak platí: *Když je žák připraven, Mistr (či Kniha) se dostaví*. Víím, že je jen otázkou času, že – pokud člověk silně touží a je tedy opravdu připraven – NEJVYŠŠÍ POMOC přijde, pokud o NI člověk opravdu prosí a modlí se k NEJVYŠŠÍMU ZDROJI ŽIVOTA. Postupem času tedy ke mně „přišly“ během let různým způsobem tyto knihy, které mne vždy něčím obohatily, poučily a posunuly tak dál ve vývoji:

V současné době (už několik let a nyní, v roce 2021) neustále čtu a studuji (samozřejmě je to spojeno s aktivní prací na sobě, která je nesmírně náročná) toto velké duchovní dílo, jež považuji za to nejlepší, co lze vůbec na této planetě číst, pokud jde o duchovní literaturu, a které d o p o r u č u j i vážným zájemcům o duchovní POZNÁNÍ:

Tři hlavní zdroje Nového zjevení:

- **1. *Nové zjevení Pána Ježíše Krista* (1988) – tzv. Velká kniha**
(*The New Revelation Of The Lord Jesus Christ*)
- **2. *Korolaria k Novému zjevení Pána Ježíše Krista* (1993)**
(*Corollaries To The New Revelation Of The Lord Jesus Christ*)
- **3. *Dialogy s Pánem Ježíšem Kristem (1. a 2. díl)* (2001) (*Dialogs With The Lord Jesus Christ*).**

Všechny knihy Nového zjevení lze objednat zdarma.

Poznámka: JELIKOŽ SE VYSKYTLA NA INTERNETU NĚKOLIK MANIPULACÍ TOHOTO VÝZNAMNÉHO DÍLA, DOPORUČUJI

OBJEDNAT SI ORIGINÁLNÍ KNIHY PŘÍMO OD VYDAVATELE
(DLE INFORMACÍ NÍŽE).

Odkaz na knihy NOVÉHO ZJEVENÍ ke stažení ve slovenštině,
angličtině a některých dalších jazycích:

<https://sites.google.com/site/newrevelation2001/slovak>

SEZNAM KNIH, které jsem četla v minulosti (před tím, než jsem začala hlouběji studovat pro mne nejvýznamnější dílo duchovní literatury, NOVÉ ZJEVENÍ PÁNA JEŽÍŠE KRISTA) a které mi hodně pomohly (NĚKTERÉ KNIHY LZE ZASLAT EMAILEM):

DŮLEŽITÁ POZNÁMKA: PŘI ČTENÍ TĚCHTO KNIH JE TŘEBA VZÍT SI OPRAVDU JEN TO DOBRÉ, TO, CO JE PODSTATNÉ, A DOBŘE ROZLIŠOVAT!

Už tehdy jsem cítila, že s některými myšlenkami až tak plně nesouzním (třeba u čtení knihy JÓGÁNANDY apod...), a proto jsem si vzala pro sebe jen to, co mne obohacovalo a pomáhalo v mém duch. růstu, zbytek má duše jednoduše nepřijala a teprve až později, u čtení velkého duchovního díla – NOVÉHO ZJEVENÍ PÁNA JEŽÍŠE KRISTA – jsem dostala odpovědi na všechny mé otázky či na tehdejší duchovní nesrovnalosti apod.

Knihy:

EL MORYA – PŘEDNÁŠKY (nový duch. spis, připravuje se jeho vydání)

Neosobní život (anonymní autor) – k dispozici dva překlady

(A. Hanausková – 1927 a J. Popelka – opravený a doplněný překlad – znovupřeložená kniha z originálu – 2010)

Bohatství (anonymní autor – pokrač. *Neosobního života*)

Učitel (anonymní autor – pokrač. *Neosobního života*) – všechny tři knihy ke stažení zde: www.astrotheologie.wz.cz

Cesta do království (anonymní autor – pokrač. *Neosobního života*) – překlad Mgr. E. Klimešová (možno zaslat celou knihu mailem zdarma – info u autorky)

rozsáhlé dílo mystika Jakoba Lorbera (všechny spisy) – odkaz na knihy ke stažení: www.lorber.cz

– dílo Jany Ladnerové, Idy Klingové, Maxe Seltmana, dr. Waltera

Lutze, Leopolda Engela, Johanny Szatmárióvé, Bohumíra
Mayerhofer, Kurta Eggeinsteina
Životopis jógína (Paramahansa Jógánanda)
Život ve světě nespátrném (Anthony Borgia)
V náruči Světla (Betty J. Eadieová)
Svědectví ze života po smrti (Osvald Burton) – **NÁDHERNÁ
KNÍŽEČKA, POPISUJÍCÍ DALŠÍ PUTOVÁNÍ BYTOSTI PO SVĚ
FYZICKÉ SMRTI...**
Otevírání dveří do nitra (Eileen Caddyová) – **ON-LINE POSELSTVÍ
PRO HLEDAJÍCÍ DUŠI – POMOC A RADA NA KAŽDOU
OTÁZKU: <http://rozkvet.cz/dvere/dvere.htm>**
Spiritualita Findhornu (Eileen Caddyová)
Poznej svého anděla (Benjamin Clein)
Kniha života (Magdalena Bambecková)
Cesta srdce – J. L. (nakl. Beránek)
Na úsvitu nového dne – J. L. (nakl. Beránek)
Slovo Kristovo (Božena Cibulková), *Logos* a další knihy a spisy B. C.
Prorok (Chalíl Džibrán) a další knihy CH. D.
Odpovědi Matky MEERY (viz internet)
Cesta k lásce (Antony de Mello) a další knihy tohoto autora
BIBLE, BHAGAVADGÍTA
Rosa duším – M. M. (úprava Karel Sezemský), přepsala H. K.
Ve škole duchovní (Karel Sezemský), přepsala H. K.
Zasvěcení – Elizabeth Haich
Moudrost Šrí Chinmoye (a další knihy tohoto autora)
dílo Petra Danova, bulharského duchovního učitele
dílo Omrama Mikhaela Aivanhova – žáka P. Danova
dílo Emanuela Swedenborga
dílo Jiddu Krišnamurtiho
dílo Karla Makoně
dílo Paula Bruntona
dílo Květoslava Minaříka
Vize (Ken Carey)
Brána k opravdovému zasvěcení (František Bardon) a další knihy
autora
Paprsek Světla i pro tebe – Miroslava Daníčková (a další knihy)

Deníček – sníček (Martin Kulhaj)

Fénix – kniha duch. léčitelky Radky Svobodové ze Svatonic

Pro Tebe – Vendulka Černohorská

Mystik a učitel František Drtikol – Karel Funk (a další knihy autora)

Miluj svůj život – Louise Hay (a další knihy autorky)

Návrat k moudrosti a lásce – Pavla Kašparcová

Řeč srdce; Dar zdraví – Miroslav Hrabica (a další knihy autora)

Zrcadlo duše – J.+ B. Visselovi

Nauka o Lásce (K. J. Maliarik), *Breviář* (KJM) + další knihy KJM

jsou pro vážné zájemce – zdarma, info u autorky

UPANIŠÁDY (nakl. Inspirace, překl. P. Kadula)

Anita Moorjani: *MUSELA JSEM ZEMŘÍT* – nádherná kniha s velkým poselstvím pro všechny, kteří jsou nemocní či nešťastní či hledají sami sebe a smysl svého života. Anita prožila klinickou smrt a v duchovním světě načerpala mnoho důležitých sdělení, po návratu do těla se rychle uzdravila a šířila své poselství světu.

Svatá Slova učitele – kniha (čísla – poselství 1-500) Petra Danova

(bulharského duch. učitele) a další dílo tohoto autora

Maturita z Lásky – Marián Kuffa (+ inspirující přednášky M. Kuffy jsou na YOUTUBE)

Kazatelna život – Marián Kuffa

– dílo, přednášky – EL MORYA

Astrologická literatura:

– semináře a duch. přednášky: ASTROTHEROLOGIE Ing. J. Popelky – KE ČTENÍ – www.astrotheologie.wz.cz. Doporučuji tento web pro všechny (nejen astrology), kteří touží poznat BOHA A JEHO

TVORBU

– dílo Martina Schulmana (všechny knihy) – nejvíce však: *Karmické vztahy*

– dílo Liz Greeneové (psychologická astrologie)

– dílo Lindy Goodmanové

SABIÁNSKÉ SYMBOLY (možno zaslat mailem) – významy jednotlivých stupňů zvěrokruhu

Astrologie – psychologie – Hermann Meyer

Hvězdy a duše – Marie Hlávková

Hlubinná astrologie – Elman Bacher (všechny díly)

Tranzity planet – Marcus Jehle

Klíč k astrologické mandale – Milada Smrčková

Základy astrologie – Bernd A. Mertz

Pohledy do tajů astrologie – J. Grumlík

Planety a znamení v domech horoskopu – Howard Sasportas

Dvanáct archetypů – Brigitte Hamannová

DESCENDENT – klíč k pochopení partnerství (MERCURIUS) –
Ernst Ott (skvělá kniha, vysvětlující jaké partnery si přitahujeme do
života a proč, co nám zrcadlí)

Tranzity v astrologii – Vladimír Sládeček (a další dílo V. Sládečka)

Zdravá výživa, léčitelství, zdravý životní styl:

LÉČENÍ – ZÁZRAK V NÁS – CLEMENS KUBY (A DALŠÍ KNIHY C.K.)

Ajurvédická léčitelská kuchařka – Zora Doval

Přírodní léčení makrobiotikou – Michio Kushi

Orientální diagnostika – Michio Kushi

Řád Vesmíru – zákon nad zákony – J. Průchová – J. Průcha

Nemoc jako symbol – Rüdiger Dahlke (a další knihy tohoto autora)

Duchovní příčiny nemocí (Jana Brzobohatá) a další knihy této autorky

Zdraví jako duchovní úkol – Anselm Grün

Nemoci pocházejí z emocí – Zdenka Blechová (a další knihy autorky)

Mnoho dalších knih (nejen) o léčitelství lze také získat v knihovně
VILA UNIVERS, VRÁZOVA 5, OSTRAVA-VÍTKOVICE,

web: <http://www.maliarik.wz.cz/>

Pokud má někdo zájem o výše zmíněné knihy s duchovní tematikou,
některé mohou být zdarma zaslány e-mailem, či se lze domluvit na
osobním předání v Ostravě.

Hana Marie KUPKOVÁ,
členka Obce unitářů v Ostravě
a redaktorka *Zpravodaje OUO*

*****

*****

Mýty v dějinách české Unitarie

*****

Každé náboženství provází v jeho historii také nejrůznější mýty. Nevyhnuly se ani českým unitářům. Nesnažím se vypsat všechny, zmíním v článku pro zajímavost pouze některé, s nimiž se občas setkávám. Podle všeho vznikly ústním tradováním – dílem z neznalosti dochovaných pramenů, dílem štafetovým přejímáním od druhých osob, z přímého náslechu, týmž způsobem, stejně jako se v dávné minulosti šířily různé báje a legendy.

A svou roli sehrála i dočasná ztráta podstatné části unitářského archivu, který museli čs. unitáři na počátku 60. let minulého století povinně odevzdat státu. Mezitím se na tuto věc zapomnělo a skutečnost, že významné archiválie k našim dějinám (a především k historii Společnosti Svobodného bratrství, organizační předchůdkyni čs. Unitarie) jsou deponovány v Archivu hlavního města Prahy, kde jsem je objevil v podstatě náhodou – před pár lety při detailním prohlížení dobových zápisů ze schůzí ústředních správních sborů v Karlově ulici, současným unitářům vůbec nebyla známa. Neměl jsem badatelské zaměstnání, ani volnou pracovní dobu, abych mohl podle chuti cestovat ve všední dny po nejrůznějších archivech, a tak děkuji (post mortem) především Jiřímu Gabrielovi, že mi s pomocí Mirky Kmentové umožnil archivní studium v NSČU o víkendech. Bez něho bychom možná ještě dlouho netušili, že k dějinám SSB a NSČSU existuje mnohem více pramenů, než jsme si původně všichni mysleli.

Jeden z prvních mýtů o vzniku Společnosti Svobodného bratrství se pojí s manželkou prvního čs. prezidenta Tomáše Garriguea Masaryka, Charlottou (20. 11. 1850 – 13. 5. 1923). Ta byla v 90. letech minulého století občas označována za spoluzakladatelku českého unitářství, respektive Svobodného bratrství (*1922). Dělo se tak dokonce i na propagačních letáčcích, a to nejspíše proto, že již nežili pamětníci z dob samých začátků naší Unitarie, a letopočet Charlottina úmrtí (1923) sváděl k podobným úvahám. Realita byla ovšem zcela jiná. Charlotta značně zdravotně utrpěla během první světové války. Potýkala se se srdečním

onemocněním, těžkými depresemi i obavami o své blízké (T. G. Masaryk s mladší dcerou Olgou působili v exilu, starší syn Herbert zemřel v březnu 1915 na tyfus, Alice byla v letech 1915–1916 vězněna a hrozil jí trest smrti za velezradu – a nejmladší Jan sloužil v armádě). Byla vystavena nejrůznějším perzekučním zásahům a šikaně policie, která jí neumožňovala dle potřeby ani odjet do lázní, když to její zdravotní stav nutně vyžadoval. T. G. Masaryk ji nakonec po návratu do českých zemí nenalezl v bytě Masarykových, nýbrž v sanatoriu ve Veleslavíně.

Její zdravotní stav jí tedy v ČSR neumožnil plně vykonávat čestnou úlohu první dámy státu a Charlottu v této roli zastupovaly dcery Olga a především Alice, jež po Olžině odstěhování do Švýcarska a pozdější matčině smrti tuto úlohu převzala nastálo. Charlotta se pochopitelně nezapojila ani do budování SSB. Je dokonce možné, že informace o Čapkově snažení se k jejímu sluchu již ani nedonesly. Má ovšem zásluhu na tom, že Masaryk během svého života udržoval kontakty s řadou významně postavených unitářů z USA.

S nimi také seznámil roku 1910 N. F. Čapka, v Brně působícího baptistického kazatele, který americké unitáře požádal o pomoc při vybudování unitářské pobočky na Moravě. Kdyby tehdy býval byl oslyšen, stala by se rodištěm českého unitářství nejspíše moravská metropole Brno. A možná by první unitáři v našich zemích nesli nejdříve přívlastek „moravští“. Leč nestalo se tak. Američtí unitáři nereagovali a Čapek na ně na řadu let zanevřel. Se svou svobodomyšlností později neuspěl ani mezi americkými baptisty, u nichž působil od roku 1914. V září 1919 jejich řady natrvalo opustil. V r. 1921 pak obnovil kontakty s novým vedením amerických unitářů, které se k němu postavilo velmi vstřícně. S finanční podporou AUA (American Unitarian Association) se vrátil do Evropy a zahájil své unitářské působení v Praze. (Občas tradované tvrzení, že Čapek v roce 1914 odcházel do USA kvůli unitářům či že rok 1910 představoval jakýsi milník v jeho vztahu k unitářství, je tedy mýtus a chyba, která nevysvětluje, proč se během následujících 11 let oficiálně unitářem nestal a v tomto hnutí se nijak neangažoval!)

Některé mýty však mohou vznikat i přičiněním osob, které je o sobě samy šíří. Po bližším studiu pramenů nevylučuji, že jeden z nich stvořil i sám zakladatel čs. Unitarie Norbert F. Čapek (3. 6. 1870 – ? 30. 10. 1942). Jako hlavní důvody svého odchodu z Moravy do USA prý uvá-

děl mimo jiné blížící se válku, riziko perzekuce své osoby ze strany režimu po jejím možném vypuknutí i špatné zkušenosti s rakouskou cenzurou. V tom měl jistě z části pravdu. Domnívám se však, že nemuselo jít o jedinou či dokonce hlavní příčinu jeho vystěhování se z českých zemí. O jedné bolavé zkušenosti z předválečné doby totiž Čapek hovořil velmi nerad a za první Čs. republiky ji nezmiňoval. V červnu roku 1906 ovdověl. Jeho první choť, původem saská Němka Livia, předčasně zemřela ve svých 32 letech a o Čapkovi šly pavlačové fámy, že ji dokonce zavraždil. V době osobních sporů s dalšími moravskými baptisty věc nečekaně vygradovala až do podoby oficiálního vyšetřování. Norbert Čapek se samozřejmě obhájil, ale prožitá situace byla pro něj natolik traumatizující a výrazně se podepsala též na lidských vztazích do té míry, že bylo jistě pro něj i všechny členy jeho rodiny úlevou, když mohli změnit působiště a začít novou existenci za oceánem.

Norbert Fabian Čapek byl člověkem, který se s velkým zaujetím nezabýval pouze duchovními naukami či náboženskou historií, ale i nejrůznějšími psychologickými obory. Profesoři Brožek a Hoskovec jej ve své studii o něm dokonce nazvali předchůdcem humanistické a transpersonální psychologie (vyšla v časopisu *Svobodná cesta* v roce 2006 v čísle 4, str. 2–8). Čapek jevil zájem také o parapsychologii a jí zkoumané fenomény. V užším kroužku osob např. prováděl nejrůznější spiritistické experimenty (v době svého unitářského působení v ČSR, přímo v Karlově ulici), o nichž stručně referuje mimo jiné dr. Dušan Kafka (26. 4. 1916 až 18. 6. 1993) v Čapkově nepublikovaném životopisu, archivovaném v NSČU. A svůj čas věnoval Čapek také typologii. Patřil mezi psychology, kteří se domnívali, že z tvaru tváře je možné vyčíst podstatné vlastnosti, inteligenční předpoklady i mentalitu určité osoby. O daném tématu porůznu časopisecky publikoval a věnoval jí mimo jiné spisy: *Typologie a Stručná typologie*.

Nutno přiznat, že touto činností, stejně jako např. některými svými léčitelskými aktivitami, budil kontroverze v Brně i později v Praze. Typologie ani dnes není vědecky respektovaným psychologickým oborem a lze ji řadit kamsi do kategorie alternativních přístupů. Jedním z mýtů, s nimiž jsem se v Unitarii setkal, však bylo tvrzení, že v závěru života Čapek od svých kontroverzních typologických zájmů upustil. Zde bylo přání otcem myšlenky. Archivní prameny prokázaly opak. Ještě jako vězeň

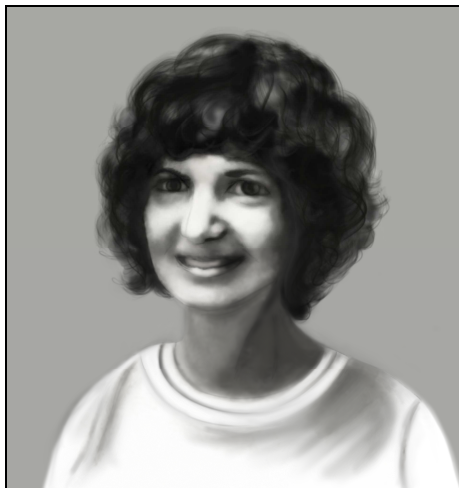
nacistického režimu se totiž zajímal o nové vydání své knihy o typologii, na kterém mu velmi záleželo. Typologem tedy nikdy v praxi být nepřestal!

Dalším unitářským mýtem je tvrzení, že čelným členem a zakladatelem NSČSU byl spisovatel a výtvarník Josef Čapek (23. 3. 1887 až asi duben 1945), což měl dokládat i pamětní diplom s jeho jménem deponovaný v Karlově ulici. Zde došlo k mýlce jak pro nedostatek dochovaných archiválií v Karlově ulici, tak kvůli faktu, že N. F. Čapek znal osobně Josefova bratra Karla, který se roku 1929 zúčastnil i Norbertovy „Táborové školy v přírodě.“ NČČ skutečně během svého života přišel do kontaktu s řadou významných prvorepublikových osobností, dost možná i s Karlovým bratrem Josefem Čapkem (více o tom může odhalit připravovaný Čapkův životopis z pera člena OUP a historika Tomáše Herajta). Nicméně spisovatele Josefa Čapka do řad NSČSU nezískal. Teprve archiválie městského archivu v Praze prokázaly, že oním Josefem Čapkem nebyl známý český spisovatel, nýbrž obchodník z pražského Smíchova téhož jména.

Čeští unitáři také často uváděli, že prvou ordinovanou ženou-duchovní, respektive první unitářskou duchovní, v českých zemích byla Čapkova dcera Bohdana (29. 3. 1899 – 30. 3. 1989), později provdaná Hašplová. Ta byla ordinována na unitářskou reverendku po skončení svých studií přímo v USA (7. 5. 1930). Nicméně ordinační akt se často týká také nižší duchovenské funkce (která není mezi českými unitáři zavedena), a to jáhnů neboli diákonů. Diákonkou se však stala již Čapkova druhá choť Marie Zrústová (21. 5. 1875 – 16. 2. 1917), a to u brněnských baptistů v Čapkově sboru, v době před prvou světovou válkou. Proto je přesnější, když řekneme, že Bohdana Hašplová byla prvou ordinovanou ženou-duchovní v českých zemích na úrovni reverendky, respektive farrárky. A pak se nemusíme obávat, že komolíme historickou realitu. (Dcerou Bohdany Hašplové byla unitářská ústřední /hlavní/ duchovní v letech 1994–2002 a letos též zesnulá Rev. Livie Dvořáková /27. 9. 1938 – 25. 4. 2021/; její památce autor tohoto článku věnoval samostatnou drobnou knižní publikaci).

Mimochodem, když se v minulosti hledalo jednoslovné označení pro české laické unitářské duchovní (od čehož bylo nakonec bohužel upuštěno a graduovaní unitářští teologové podnes nelogicky před svou

ordinací nesou titul „laických duchovních“), marně jsem upozorňoval na to, že by mohli být nazýváni třeba jako vikáři, nebo jáhni, respektive diákon, když máme z tradičního křesťanského prostředí převzato i oslovení a zároveň titul *reverend (Rev.)*, které lze doslovně přeložit např. jako „*důstojnosti*“ či „*důstojný pane*“. Pro zajímavost podotýkám, že posledně zmíněné oslovení bylo v české římskokatolické církvi už před několika dekádami zrušeno, byť totéž jistě nelze očekávat např. u oslovení „otec / otče“.

Rev. Livia Dvořáková
na portrétu od Terezy Posoldové

Dalším unitářským mýtem je tvrzení, že první ženou-duchovní mezi čs. unitáři byla právě Bohdana Hašplová. Ve skutečnosti se jí stala Čapkova třetí choť Marie, rozená Oktávcová (8. 4. 1888 – 1. 12. 1966), nazývaná v rodině i širokém okolí – možná i pro odlišení od druhé Čapkovy choti – jako Mája. Ta ovšem postrádala teologické vzdělání a neužívala v českých zemích titul reverendka, byť byla dlouholetou členkou Čapkem vedeného duchovního kolegia a jako duchovní rádkyně se angažovala již v SSB. Když potom za druhé světové války působila v USA mezi americkými unitáři, zastala na několik let post řádné duchovní AUA i bez teologického vzdělání. Americkým unitářům, kteří ji v praxi přisou-

dili titul Rev., postačovala coby kvalifikace Májina dosavadní duchovenská praxe z českých zemí. Do USA v únoru roku 1939 přitom Mája neodešla primárně kvůli vypuknutí války, jak se občas dozvídáme. Do ČSR se mínila po několika měsících opět navrátit, ovšem kvůli obsazení zbytku českých zemí v březnu 1939 Německem a hrozbě svého zatčení Gestapem zůstala neplánovaně ve Státech po celou válku. Své přednáškové angažmá v USA, zaštitěné Exportním ústavem, které zahájila po příjezdu do Států, brala jako službu okleštěnou a Mnichovskou dohodou poškozené republice. A také coby příležitost ke kontaktu s jediným synem Luborem, který se sám rozhodl odejít do Ameriky již dříve. Syna tak měla v Novém světě, zatímco její choť Norbert, který odmítl odejít před nacisty do exilu, zůstal v Čechách. Někdy opět ústně tradované tvrzení, že Čapka v podstatě opustila, je mýtem. Její situace byla naopak lidsky velmi nejednoduchá. Navíc, jak ukazují archivní dokumenty, Mája s Norbertem byli doma ve vlasti dosti zadlužení. Jejich podnikatelské snažení v Karlově ulici (typu vegetariánské jídelny), z něhož se financovaly různé unitářské aktivity, kvůli hospodářské krizi skončilo neúspěchem a přineslo dluhy, které čeští unitáři za Máju spláceli ještě za protektorátu!

Mýtem (publikovaným před pár lety dokonce v jednom z unitářských časopisů) je také tvrzení o Čapkových dvou manželkách, Livii a Marii, z nichž druhá jmenovaná měla s Čapkem odejít před válkou do USA a později se opět vrátit do českých zemí. Jak již bylo zmíněno výše, Marie byly dvě: jedna rodným jménem Zrůstová, druhá rozená Oktávová, již Čapek pojal za svoji choť po svém druhém ovdovění.

Předposlední mýtus, který zmíním, souvisí s vnitrounitářskými spory z 90. let minulého století. Ještě před léty jsem se několikrát setkal s ústním tvrzením, že čelným představitelem unitářského vedení, které neprávoplatně sídlilo v letech 1993–2000 v pražské Karlově ulici a odmítalo opustit tamní ústřední sídlo Unitarie, byl taktéž jakýsi Ján Maliarik. Skutečnost je ovšem taková, že Maliarik se narodil 8. 11. 1869 a zemřel 14. 7. 1946. Nemohl tudíž v 90. letech minulého století působit v české Unitarii, do jejíchž členských řad nikdy nenáležel. Jednalo se však o oblíbeného spisovatele a duchovního učitele slovenského původu, jehož odkaz a myšlenky čile šířili v 90. letech v NSČU někteří unitářští duchovní i členové z Brna a Ostravy (byť tak s o něco menší vehemencí činili již dokonce v předlistopadové éře za duchovenského přednos-

tování dr. Dušana Kafky). Nejednalo se o nic neobvyklého, podobně bylo v Unitarii v minulosti propagováno a studováno dílo desítek dalších duchovních učitelů a spisovatelů. Maliarik každopádně přišel ke své pověsti unitářského rozbrojníka jako slepý k houslím...

Jiné zajímavé mýty z tohoto období si však ponechám raději pro budoucí léta, až pro ně nazraje vhodná doba, neboť cítím, že pro jejich vnitrounitářskou reflexi ještě nenastal ten správný čas a mohly by dosud zbytečně jítřit emoce. V závěru zmíním pouze poslední z nich, a to je spíše mediální mýtus o dvou rozvadených, nesmiřitelných a nekomunikujících unitářských táborech z tohoto období, nebo dokonce o uzurpaci moci v Unitarii jediným člověkem, což obě neodpovídalo pravdě. Česká Unitaria se tehdy rozdělila na dvě skupiny obcí a poboček, které spolu byly ve sporu, nejednalo se tedy o dílo jediné osoby, nýbrž o kolektivní svár. A i když tento skončil vítězstvím jedné strany, jež byla dle rozhodnutí soudu v právu (druhá se naopak dopustila porušení vnitřních ústavních pořádků), a to žel bez vzájemného smíru, což by bývalo bylo po duchovní stránce nejdůstojnějším a nejušlechtlejším řešením, různé snahy o usmíření existovaly.

Málo se však o nich ví a je škoda, že se některý z těchto pokusů, do nichž byli různou měrou a v rozličných obdobích zapojeni lidé jako Dobroslav Kučera, Pavel Pokorný, Miloš Mikota, Bohumil Houser, Helena Jakoubčová či Otakar Mikeš, v praxi nezdařil. Určitá komunikace napříč oběma tábory také nadále probíhala, skrze řadové členy či duchovní (jako byli dále např. Zdena Kotašková, Jiří Palka, Luboš Štěrbá, Božena Arnoštová, Jarmila Plotěná, Jaromír Pokorný, Miloslav Starosta ad.) a smírné hlasy nechyběly, ač se na ně tak trochu zapomnělo a v praxi se o nich při vzpomínkách na toto nešťastné období mlčí...

PhDr. Radovan LOVČÍ,
člen Obce unitářů v Brně

- Jde o autorův starší text, který byl připraven k vydání již asi roku 2012, ovšem unitářský časopis, který jej dostal k otištění, jej tehdy odmítl uveřejnit. Text přesto později koloval v řadě kopií mezi unitáři coby nevydaná a žádaná tiskovina.

*****

*****

Úloha pohádek ve výchově a vzdělávání dětí. Komentovaný výbor z děl Marie Montessori a Bruna Bettelheima

*****

Pravda a pohádky – Marie Montessori ⁴

Marie Montessori v roce 1946 uvádí v jedné z londýnských přednášek, že „*děti mladší 6 let je téměř nemožné vyučovat. To je důvod, proč školní vyučování začíná až v 6 letech. Dalším rysem těchto malých dětí je, že hodně vědí a mnohému rozumějí. Mají spoustu znalostí. To zní jako protimluv, pravda je však, že tyto děti nasávají znalosti samy ze svého prostředí.*

Příroda je v tomto věku chrání. Je to věk konstrukce mysli, v každém období stavby jsou využity zákony růstu. Je třeba těmto dětem správně rozumět. Abychom jim lépe porozuměli, můžeme je do jisté míry přirovnat ke kuřatům, která zobou zrní.

Ve volné přírodě bude každé zvíře žrát jen určité věci za určitých podmínek. Masožravci například požívají jiná zvířata, ale nebudou je žrát, pokud nejsou mrtvá. Mají hlad. Ovšem když spatří zvíře, které jsou zvyklí požívat, ležet mrtvé na zemi, nedotknou se ho. Raději budou hladovět, než by ho pozřela. ⁵ Sežerou jen živé zvíře. ⁶ Řídí se jasně daným

---

⁴ MONTESSORI, Maria: *Londýnské přednášky*. Praha: Portál, 2019, str. 237–244. (Uvedená přednáška podává názor Marie Montessori na pohádky, nekurzivní text jsou komentáře Jana Vsetečky.)

⁵ Platí jen do jisté míry. Masožravci se řídí sensorickými vlastnostmi mršiny a také vlastními zkušenostmi nabytými během života. Jinak řečeno, zaprvé je někdy mršina vhodná k jídlu, jindy nikoli. Zadruhé se někdy šelma nechá obelstít lidskými nástrahami v podobě mršiny, je-li však zkušená, pokálí ji jako vzkaz svým druhům, že je tu nebezpečí (viz příběhy E.T. Setona, současníka M. Montessori).

⁶ Záleží na tom, nakolik jsou vyhladovělí. Dnes víme, že například lvi nebo hyeny, podobně jako vlci a lišky, nepohrdnou ani uleželejším mršinou. Masožravci jsou dobře

zákonem. Děti se také řídí zákony, jsou schopny vstřebat spoustu znalostí z prostředí, ale jen skrze svoji činnost. Vstřebávají přesně to, co potřebují – nasávají duševní potravu z prostředí prostřednictvím činnosti. Tak jsou jejich orgány schopny normálně fungovat a růst a utvářet normální dítě

Šestileté dítě může jít do školy. Je to, jako by se jeho mysl v tomto věku pootevřela a ono je nyní schopné učit se od učitelů.

Víme, že děti od počátku světa nasávají a vstřebávají. Vstřebávají řeč dospělých a v šesti letech jsou schopné poslouchat a rekonstruovat ve své mysli to, co jim bylo řečeno, je-li to vyloženo v určité formě. Dospělí jim vyprávějí příběhy, slavné pohádky. Pohádky a hry jsou dvě věci, které současní pozorovatelé zaznamenali. Hru chápou jako důležitý instinkt, který děti vede k práci, napodobování a adaptaci na jejich prostředí.

V 6 letech je mysl dítěte otevřená, aby přijímala od dospělého. Děti jsou schopné opakovat a rekonstruovat ve své mysli, co jim bylo řečeno. Tato síla rekonstrukce je tak živá, že se vyžívají a žijí v příbězích, které se jim vyprávějí. Ve své mysli vytvářejí rekonstrukci, je to jako mentální cvičení. Možná je takovéto cvičení nutné, protože jeho prostřednictvím může být dítě v kontaktu s lidskou inteligencí.

Děti nepřijímají všechno stejným způsobem. Pohádky musí mít určité rysy, aby se dětem líbily. Každý, kdo mě zná, ví, že jsem proti pohádkám. Říkám, že jsou pro mysl dítěte nebezpečné. Ale musíte pochopit, že nikdy netrvám na něčem, co jsem pouze vydedukovala. Protože kdyby to tak bylo, neměla by taková teorie význam. Byla by to jen věc názoru na toto téma. Jsem-li tedy proti pohádkám, nebylo to dáno nějakou mou zlovolnou myšlenkou, ale určitými skutečnostmi, které jsem mnohokrát pozorovala. Tyto skutečnosti pocházejí od dětí samých a ne z mého uvažování. Ale všimla jsem si tohoto: děti ve škole začínají pracovat rukama a velmi je zajímají záležitosti vnějšího světa. Zaznamenali jsme překvapivou změnu. Když děti pracovaly, jejich zlobení ustalo, pokud jsme je neopravovali, a jejich plachost, zlovolnost, chaos atd. se jako zázrakem vytratily. Tato skvělá skutečnost dodala našim pozorováním váhu. Potvrdila se tím důležitá věc, o níž se dříve nevědělo. Spolu

---

senzoricky vybaveni, aby rozlišili maso pro ně vhodné (viz řada přírodopisných dokumentů).

se zlobením se vytratily i další charakteristiky, které se u dětí obvykle považují za velmi dobré – extrémní poslušnost, vazba k matce, submisivita atd. – všechny zmizely spolu se zlobením. Zmizela i velká obliba pohádek. Proto se říká, že určité okolnosti v praktické rovině odpovídají prostředí. Mohu citovat mnoho případů, kdy učitelka vyprávěla dětem pohádku a děti postupně odešly (zejména ty malé), až ji nakonec poslouchaly jen nejstarší děti. Děti starší 6 let zůstaly a zbytek spontánně odešel pracovat. Nedávno jsem měla jeden zážitek v Indii. Byly Vánoce a byla tam jedna Dánka, která svolala všechny děti, aby jim vyprávěla příběh o Ježíškovi. Svůj příběh neuvěřitelně přikrašlovala. Všichni se shromáždili kolem vánočního stromku, ale malé děti po chvíli odešly. Pár starších dětí ze zdvořilosti zůstalo, ale bylo zřejmé, že by byly raději, kdyby trochu zrychlila – a rychle odešly, jakmile skončila. To ukazuje, že děti poslouchají, alespoň ty starší, ale uvnitř je pohánějí důležitější síly přírody. Nevidíme celkový zájem. Když mají děti svobodu dělat něco jiného – vyberou si něco, co je důležitější pro jejich vývoj.

Taková je moje zkušenost s dětmi. Co se mě týče, já mám pohádky a povídky moc ráda. Pohádky jsou překrásné, fantastické a zábavné. Všichni máme rádi divadlo či balet; rádi pozorujeme lidi v podivných a krásných kostýmech. Jsme okouzleni. Máme tento typický stav mysli.

Pohádky představují velmi důležitou část literatury. Kdybych mohla, vytvořila bych sbírku všech pohádek světa, aby je dospělí znali lépe. Některé pohádky jsou zvlášť upravené pro mysl malého dítěte a některé – o princích hledajících princeznu atd. – pro mysl malých holčiček. V některých pohádkách je ústředním tématem spravedlivý čin. Jsou to krásné příběhy pro děti, ale nemohou nahradit soustředěné úsilí. Musíme studovat, které charakteristiky přispívají nejvíc k tomuto pokladu soustředění. Můžeme také zjistit, které rysy těchto příběhů vstupují do mysli dítěte a napomáhají vývoji jeho intelektu.

Pohádky jsou krátké, velmi srozumitelné a je v nich velice málo postav. Postavami jsou typicky chudé děti či zvířata. V každé pohádce se lidé či zvířata ocitají v neobvyklé situaci. Také prostředí je obecně omezeno stejným způsobem, může to být palác, les či ulice atd., které jsou osvětleny něčím, co oslovuje představivost. Představivost přijímá jen jeden podnět. Tento druh materiálu často vede dítě k vnitřní práci rekonstrukce jedné věci, která je snadno pochopitelná.“

Necháme-li se vést těmito zvláštnostmi, zjistíme, že je možné předávat dětem myšlenky. Při použití téže metody, jaká se uplatňuje v pohádkách, můžeme komunikovat s myslí dítěte. Místo, abychom ho učili náhodně, můžeme připravit v tomto duchu krátké příběhy. Musí obsahovat pár jasně vykreslených postav s neobvyklými vlastnostmi. Jejich prostředí musí být omezené a přesto plné přitažlivých a nových věcí, protože zájem dítěte přitahuje to, co je fantastické a neobvyklé.⁷

„Děti mohou rekonstruovat každý příběh, ale také rády dělají něco, co je spojeno s pohybem a reálným prostředím. Rády s něčím manipulují, aby mohly myšlenku ve své mysli ustálit. Může to být projekcí něčeho, co je uvnitř – stejně jako stavějí pomocí kostek a písku. Nechte je vybudovat něco spojeného s tím, co mají ve své mysli. Dejte jim něco nového, co je v souladu s jejich přirozenou psychologií.

Děti mají přirozenou schopnost brát si věci z prostředí bez učitele. Jsou také schopny pracovat. Práce stimuluje jejich mysl. Již dříve jsme tyto skutečnosti studovali. Nyní vidíme, že děti jsou schopné brát tyto věci z příběhů, které jim vypráví dospělý.“ Můžeme jim vyprávět příběhy, které jsou jako pohádky, a představit znalosti skryté ve formě vyprávění. Můžeme například vyprávět dějiny. Rozdíl mezi dějinami a pohádkami je ten, že historie je skutečnost a pohádky jsou vymyšlené. *„Dějiny jsou skutečnost, která je však od nás velmi vzdálená, a tudíž nám připadá fantastická. Nemůžeme vidět, co se stalo kdysi dávno. Můžeme si to jen představovat. Dějiny mohou být cvičením pro tvůrčí imaginaci. Nemůžete předávat příběh prostřednictvím smyslů – je třeba představivosti.“*

Příběhy o minulosti mohou být pouhým nudným výčtem událostí, ale tak by se předávat neměly. Je třeba je vyprávět jako pohádky. Příběhy musí být krátké, s několika dobře vykreslenými postavami a prostředí musí být omezené, neobvyklé a velmi jasné. Tyto příběhy musí být posta-

---

⁷ Nekurzivní text ukazuje, že M. Montessori vnímala pohádky jen jako dobře zformovaná vyprávění, která jsou smyšlená a z jejichž formy si učitel má vzít poučení pro vytváření svěžích a přitažlivých příběhů o vývoji světa kolem nás (viz tzv. velké příběhy). Přestože se znala s Freudem a patrně četla některé Jungovy spisy, v jejím vztahu k pohádkám se to neprojevuje. Vůbec nezmiňuje nevědomé působení pohádkových motivů na uvažování dítěte, které je v nich schopno na nevědomé úrovni najít řešení aktuálních vývojových otázek svého života. V její době však znalost jejich psychologických objevů nebyla tak rozšířená. Až další badatelé, jako Luis von Franz nebo Bruno Bettelheim, je po její smrti aplikovali na oblast pohádek.

veny na něčem fantastickém. Dějiny mohou ukázat prostředí, které se velmi liší od toho našeho. „*Dítě bude nejen rekonstruovat příběh, ale také rozvíjet svou inteligenci. Bez inteligence nemůžeme porozumět ničemu. Všichni žijeme v úzce vymezeném prostředí, a kdybychom si brali pouze z něj, naše inteligence by byla velmi omezená. Musíme poskytnout znalosti takovým způsobem, který z nich udělá něco víc.*

Nemůžeme učinit žádné objevy, pokud si nejdříve nedokážeme představit, co hledáme. Nesmíme si myslet, že představitivost funguje jen v pohádkách. Intelukt funguje jako forma představitivosti. Pak teprve lze ostatním lidem předat teorie. Vlastně všechny teorie jsou plodem lidské představitivosti. Představitivost je skutečnou podstatou naší inteligence. Všechny teorie, veškerý pokrok pochází ze schopnosti mysli něco rekonstruovat.

Když Darwin vydal svou evoluční teorii, uvedl nám příklad toho, co dokáže představitivost, protože to tak nebylo.⁸ Žádný pokrok nemůže nastat bez představitivosti. Mnoho vědeckých teorií je vytvořeno v představách a později propracováno.“ Teorie jsou napsány jako pohádky v naší představitivosti a poté zrekonstruovány v naší mysli. Lidem je možné dát jakoukoli teorii. Mnoho teorií, které jsou obecně přijímány, je později považováno za neuspokojivé a je odvrženo. Teorie přijímáme prostřednictvím představitivosti. Všichni máme tuto schopnost – ti, kteří ji objevili, a ti, kteří ji přijali a rekonstruovali. Takže oblast pohádek nelze ze vzdělávání zcela odstranit, protože proč bychom neměli všechno převést do přitažlivé podoby a podnítit tím představitivost? Nesmíme předávat znalosti chladně. Když to uděláme, bude to nudné – zejména pokud si to mají děti zapamatovat. Každý má představitivost: je to něco velkého, co odráží světlo zádá si o rozšíření. Všechno musíme podávat živou formou. Nesmíme malé děti považovat za bytosti, které si žádají pouze pohádky.

„Potřebují něco, co je pro ně upraveno, abychom jim mohli dát život. Ubohé děti, které musí sedět ve škole a poslouchat nudná fakta a důvody, jež si musí zapamatovat, mohou dosáhnout jen minimální síly

---

⁸ O myšlenkách Montessori ohledně Darwinovy evoluční teorie proběhla široká diskuse, zejména o jejich vztahu k čáře života základní třídy. Tato pasáž a alegorie cirku ve 13. kapitole jsou dva vzácné příklady, kdy máme příležitost se dozvědět, co si o tomto tématu myslí.

mysli. Tyto školy jsou jako márnice mysli člověka. Mysl těchto dětí bude mrtvá, zmrzačená.

Neuhasím žádný oheň, žádnou velikost, žádné nadšení. Místo toho chci osvětlit veškerou výuku, aby každá částička poznání byla přijata s porozuměním a nadšením. Tak se mysl vyvíjí a zdokonaluje. Síla mysli musí růst se studiem. Je třeba ji živit – ne ji nudit a unavovat.

Taková je podle mě pravda. Věřím, že změna výuky je nutná v tom smyslu, že znalosti je třeba vstřebávat prostřednictvím představitivosti, a ne memorování. Výuka musí být upravena k tomuto účelu. Žáci se nesmí nudit nebo být unavováni. Musí mít velké nadšení a potavu pro mysl. Školy potřebují nový intelektuální život. Malé dítě nemůže pořád poslouchat. Mysl, která začíná existovat, nemůže všechno vstřebat posloucháním.

Musíme dětem ve školách nabídnout věci, které jsou upraveny pro velikost člověka, věci, které jsou nezbytné pro jeho vývoj. Musíme se snažit vnést život do celého vzdělávání. Pak bude vzdělání potravou a prostředkem vývoje větší mysli, než jaká se kdy vyvinula. Školní vzdělávání musí napomáhat vývoji inteligence člověka.

Vzdělávání nemusí být vykořisťováním slabé mysli, která musí memorovat nudné věci. Dnes pedagogové diskutují o tom, kolik času by se mělo věnovat každému předmětu. (Hodinu? Dvě hodiny? Dvacet minut?)

Důležité není omezování studia. To není reforma. Reforma vzdělávání znamená vnést do učení život a předávat znalosti v té podobě, která je pro život nutná. V takovém případě se mohou žáci naučit mnohem víc, než se učí dnes a bez únavy. Musíme rozšířit osnovy. Mysl se rozrůstá s množstvím potravy.

Naše školy začínají třemi až čtyřmi hodinami práce a zůstávají otevřené déle a déle. Děti začínají přicházet odpoledne. Jak učitel, tak děti jsou nadšeni a zůstávají ve škole o pár hodin déle. Učitelé i děti to milují. Pak učitelé začínají zůstávat po večerech, aby pro děti připravili na následující den něco zajímavého. Jsou unaveni? Ne, jsou nadšení a stimulovaní.

Reforma musí představovat hlubokou psychologickou reformu. Nesmí to být reforma osnov, nýbrž psychologická reforma.

* * *

Kontroverze mezi Montessori, Bettelheimem a dalšími v otázce pohádek

Jan Všečetka

Zdá se, že Maria Montessori byla s pohádkami dosti rychle hotová a oceňovala pouze jejich formu barvitého vyprávění. Nikde jsem u ní nenašel zřetel k jejich nevědomému psychologickému obsahu, kterého si všímají badatelé ovlivnění Freudem – jako Bruno Bettelheim, anebo Jungem – jako Louise von Franz.

Přítom se jedná o dědictví, které lidstvu přinesly nejen jednotliví tvůrci jako u knih. Nejoblíbenější pohádky se zachovaly v řadě variant, které byly mnohomilionkrát převyprávěny mnoha tisíci generací, než se k nám dostaly v dnešní často velmi vytříbené podobě. Promítají se v nich situace, jimiž lidé ve svém životě procházeli a z nich plynoucí vnější i vnitřní nevědomé konflikty.

Podle Louise von Franz jsou v nich uloženy podobné motivy jako ve snech, kdy je vyjevován nevědomý obsah pro řešení modelové situace ve formě situace archetypální, kterou každý člověk musí projít na cestě ke svému dospívání, nebo zase jedinečná řešení, která nabízejí cestu jen těm, kteří je rozpoznají.

Podle Bruno Bettelheima, který více kráčí ve stopách Freuda, se v pohádkách řeší vnitřní konflikty mezi Ono (Id), Já (Ego) a Nadjá (Superego) a zároveň s tím spojené konflikty dané různými rodinnými konstelacemi. Nejčastěji se jedná o sourozeneckou žárlivost, oidipovský či Elektrín komplex nebo opět proměňování rodičovských rolí, kdy s tím, jak dítě roste, jsou na něj kladeny větší nároky, které nevnímá vždy kladně (hodná pečující matka se mění ve zlou macechu). Bettelheim ostře rozlišuje mezi pravými a umělými pohádkami.

Pravé poskytují materiál vytříbený mnoha generacemi vypravěčů, umělé jsou často nedostatečné z hlediska psychiky dítěte (neposkytují pro ně uspokojivé řešení a nepomáhají tak léčit jeho duši). Jako nevhodné pro malé děti Bettelheim uvádí umělé Andersenovy pohádky s výjimkou *Sněhové královny*, kterou považuje za povedenou. Z mých dětských zkušeností s Andersonovými pohádkami mu dávám za pravdu, neboť většina z nich je ukončena neuspokojivě smutným závěrem. Sně-

hová královna z rozhlasového zpracování se mi však vrací ve vzpomínkách dodnes, když narazím na související motiv. Například o tom, jak důležité je nechat druhé lidi jít jejich cestou a neodvádět je od jejich cíle, když už nemohou dál jako Gerda při záchraně Káje. Když ji našli Eset a Chája, zahřáli ji a nakrmili tukem. Chája pak proti Esetovi prosadila, aby ji pustili na další cestu za záchranou bratra.

Mýty a bajky jsou podle Bettelheima nevhodné pro mladší děti, které z pohádek přijímají poučení na nevědomé úrovni a zároveň z nich čerpají uchopitelný a bezpečný obraz světa.

Jan Všetěčka

Až s nástupem puberty a dospěléjšího myšlení jsou mladí schopni vnímat poselství mýtů, v nichž příběhy hrdinů obvykle končí jejich smrtí, což je pro malé dítě naprosto neuspokojivé zakončení, které mu bere naději a sílu pro překonání potíží svého duševního vývoje. Pohádkové ...a žili šťastně až do smrti... nebo ...jestli neumřeli, žijí tam dodnes... mu ponechává naději a vnitřní jistotu, že se vše v dobré obrátí. Podle Bettelheima naprosto dítěti nevádí někdy až hororové detaily pohádek, které často dobře a pro dítě srozumitelně vystihují vnitřní konflikty, do nichž se každé dítě občas dostává. Naopak mu ukazují, že je zapotřebí

hledat cestu ke šťastnému životu, která se i přes děsivé útrapy dá najít.

Bajky mají nevýhodu příliš doslovné mravoučnosti. Neoslovují nevědomou mysl dítěte, ale přímo vědomí. Zde podle mě již Freudova teorie nestačí. Jungovo nevědomí, které je mnohem obsáhlejší než vědomí, lépe ukazuje, proč je dopad pohádek na děti i na lidi obecně mnohem komplexnější, než je tomu u bajek (i mýtů). Oslovují naši nevědomou část, která je pro hledání správné životní cesty často inteligentnější než dnes akademicky podporovaná vědomá mysl.

To je patrně i důvod, proč se ve východních (i v antických, egyptských a řeckých filosofiích), například u Buddha, odpovídající pojmy obrací – Freudovo Já (Ego) je tam ne-Já a v oblasti Jungova nevědomí se nachází právě Já, v němž všichni lidé mohou nalézt společné kořeny s Bytím. Jungovo nevědomí je tu pak logicky vědomím, které na rozdíl od mysli, v níž vládne ne-Já (Ego), sleduje rytmicky pulsující bytí jednotlivců v harmonii celku.

Přiložené texty dokládají, že cíle v rozvoji dětí jako samostatně uvažujících a životaschopných bytostí v rámci harmonického celku jsou u Montessori i Bettelheima v podstatě totožné. Jak je uvedeno dál v Bettelheimově textu, oba si všímají toho, že dětem (stejně jako dospělému) musí jejich činnost dávat smysl, pak je baví a přitahuje. M. a B. se liší jen v hloubce ocenění, které mají pro pohádky. Zatímco Montessori oceňuje pohádky jako vhodný vzor pro vyprávění příběhů, které jsou určeny pro racionální uvažování o světě a mají tak být přizpůsobeny pro dětskou mysl, Bettelheim již vnímá nevědomé obsahy pohádek, které jsou podle něj schopny při vhodném využití léčit dětskou i obecně lidskou mysl (spíš však jde o Jungovo nevědomí).

Bettelheim ukazuje právě na to, že když se nevědomému obsahu pohádek dostane v dětské mysli explicitního vyjádření, pohádky jsou odkouzleny a přestávají léčivě působit na konfliktní obsahy dětského nevědomí. Dítě pak uvázne ve vnitřních rozporech jako v pohádkovém lese, z něhož nenalézá cestu ven.

Podle mě se něco podobného stalo člověku v moderní společnosti, jenž ztratil své zakotvení v náboženství, které vyznačovalo jeho životní cestu. Opět se ukazuje, že Sókratovo *Vím, že nic nevím*. má nadčasovou platnost.

Možná jsme jako lidé pouze zajatci zbytnělé mysli ovládané naším sebeobrazem (Egem). Moderní věda již naráží na svoje limity, když zjišťuje, že pozorovatel je neoddělitelný od předmětu pozorování, protože obojí na sebe vzájemně působí. V tomto kontextu se ukazuje Jungovo nevědomí mnohem vědomější ve smyslu obnovování ztracené harmonie Bytí. Bettelheim objevil, že pokud dítě (nebo i dospělý) vypadne ze společného rytmu bytí, potřebuje znovu nalézt smysl své existence a pohádky jsou pro jeho nevědomí dobře stravitelným pokrmem. To si pak podle nich hledá cestu, když zabloudí a neví si rady, kudy se vydat dál.

Naše mysl má pro nalézání našeho osobního štěstí malý význam. Možná se vyvinula pouze pro to, abychom, jak říká Jonathan Haidt, obstáli v lidském společenství, neboť vyloučení znamenalo téměř jistou smrt.⁹

Podle něj je pouze malým prezidentovým mluvčím (u nás Ovčáčkem), který vysvětluje to, co dělá prezident (u nás Zeman). Haidt dává obraz mahuta či vodiče a slona, kdy mahut vypadá jako by slona řídil. Ve skutečnost se slon (u Haidta intuice samostatně rozhoduje) a mahut (mysl) se zpožděním zlomků sekundy ospravedlňuje jeho jednání.

Podobně mluví Alejandro Jodorowski, který úspěšně léčil psychiku řady lidí kombinací freudovské psychoanalýzy a divadla o inteligenci těla.¹⁰

Z toho lze opět usoudit, že pokud má slon (intuice, Jungovo nevědomí či Buddhovo vědomí) v našem životě takový účinek, proč bychom ho neměli kultivovat či vzdělávat pomocí pohádek, které zřejmě pro tento účel byly vyvinuty. Obecně se naší nevědomé složce dostává v našem vzdělávacím systému málo podnětů. Pokud dáme stranou tělesnou, hudební, výtvarnou a pracovní výchovu, v ostatním vzdělávání převládá snaha vzdělávat mysl, což se projevuje i v rozložení hodinových dotací. Proč tedy nevnést třeba do hodin mateřského jazyka více znalosti pohádek, kdy můžeme zlepšování čtenářských dovedností a tvůrčí psaní propojovat s působením na naše nevědomé uvažování.

---

⁹ HAIDT, Jonathan: *Morálka lidské mysli – Proč lidstvo rozděluje politika a náboženství*. Praha: Dybbuk, 2013.

¹⁰ JODOROWSKI, Alejandro: *Psychomagie: Nástin panické terapie*. Praha: Malvern, 2015.

Dětská potřeba kouzel – Bruno Bettelheim

Mýty i pohádky odpovídají na věčné otázky: Jaký je svět doopravdy? Jak v něm mám žít? Jak mohu být skutečně sám sebou? Zatímco mýty poskytují jednoznačnou odpověď, pohádky podněcují, jejich poselství obsahuje řešení, ale nikdy je nevysvětlují. Necháávají na fantazii dítěte, zda a jak použít pro sebe to, co příběh vyjevuje o životě a lidské přirozenosti.

Pohádka postupuje způsobem, který je v souladu s myšlením dítěte a s jeho zkušeností se světem, a proto je pro něj přesvědčivá. V pohádce dítě nalezne mnohem větší útěchu, než když se je snaží dospělý utěšit na základě rozumových úvah a stanovisek. Dítě věří tomu, co pohádka vypráví, protože její pohled se shoduje s jeho.

Ať jsme jakkoli staří, přesvědčit nás dokáže jenom příběh, který se shoduje s principy, na nichž spočívají naše myšlenkové pochody. Platí-li pro nás, pro dospělé, kteří jsme se naučili chápat, že existuje víc než jedno jediné hledisko pro porozumění světu – ačkoli je pro nás obtížné, ne-li nemožné, myslet opravdu jinak než v rámci vlastního pohledu, pak pro dítě to platí bezesbýtku. Dětské myšlení je animistické.¹¹

Z hlediska dospělého člověka a poznání současné vědy jsou odpovědi nabízené pohádkami spíše smyšlenkami než pravdou. Dokonce tato řešení připadají mnoha dospělým (odcizeným tomu, jak mladí lidé zažívají svět) tak nesprávná, že nesouhlasí, aby děti takové „falešné“ informace vůbec dostávaly. Realistická vysvětlení jsou však pro děti nesrozumitelná, protože jim chybí abstraktní myšlení, které je k pochopení takových vysvětlení třeba. Když dospělí dávají dětem vědecky správnou odpověď, domnívají se, že jim věci objasnily, ve skutečnosti se však malé dítě cítí zmatené, přemožené a intelektuálně zdeptané. Dítě získá pocit jistoty jen z přesvědčení, že teď už rozumí tomu, s čím si předtím nevědělo rady – nikdy tak, že se mu dostane informací, které vytvářejí nové nejistoty. I když dítě takovou odpověď přijme, začne pochybovat, zda položilo správnou otázku. Jelikož mu vysvětlení nedalo smysl, domnívá se, že se vztahuje na jiný neznámý problém – nikoli na ten, na který se ptalo.

---

¹¹ BETTELHEIM, Bruno: *Za tajemstvím pohádek*, s. 60–61.

Je proto důležité pamatovat na to, že pro dítě jsou přesvědčivá jen taková tvrzení, která jsou mu srozumitelná v rámci jeho současného chápání a citových zaujetí. Říct dítěti, že Země se vznáší ve vesmíru a díky gravitaci obíhá okolo Slunce, ale že na ně nespadne, jako dítě padá na zem, je pro ně velmi matoucí. Ze zkušenosti totiž ví, že všechno musí na něčem spočívat nebo být něčím podpíráno. Pouze vysvětlení vycházející z této znalosti může zprostředkovat dítěti pocit, že lépe rozumí, jak se to se Zemí ve vesmíru má. A ještě něco důležitějšího – aby se dítě mohlo na Zemi cítit bezpečně, potřebuje věřit, že tento svět pevně spočívá na svém místě. Proto lépe přijme vysvětlení mýtu, že Země spočívá na želvě nebo je podpírána obrem. Jestliže má dítě za pravdivé, co mu říkají rodiče – že Země je planeta držená na své dráze přitažlivostí – pak si přitažlivost dokáže představit jediné jako nějaký provázek (jako na modelu, jež mu někdo ukázal), který ji drží, aby neuletěla. Rodičovské vysvětlení tedy nevede k lepšímu pochopení ani pocitu bezpečí. Vyžaduje značnou rozumovou vyspělost uvěřit, že náš vlastní život může být pevný, přestože se Země, po níž kráčíme (široko daleko nejpevnější věc, na níž vše spočívá), otáčí neuvěřitelnou rychlostí kolem neviditelné osy, kromě toho obíhá kolem Slunce a letí vesmírem s celou Sluneční soustavou. Ještě nikdy jsem se nesetkal s dítětem v prepubertálním věku, které by dokázalo všechny tyto související pohyby pochopit, ačkoli jsem poznal mnohé děti schopné tyto informace opakovat. Děti papouškují vysvětlení, jež jsou podle jejich vlastních zkušeností se světem lživá, ale která musejí brát jako pravdivá, protože to řekl nějaký dospělý. Důsledkem toho je, že děti přestanou věřit vlastní zkušenosti, tedy samy sobě a tomu, co pro ně jejich mysl může udělat.

Na podzim roku 1973 se šířily zprávy o Kohoutkově kometě. Kvalifikovaný a schopný učitel přírodověd vysvětloval malé skupince vysoce inteligentních dětí z 2. a 3. třídy, co je to kometa. Každé dítě si pečlivě vystříhlo papírový kruh a zakreslilo do něj dráhu planet kolem Slunce. K papírovému kruhu byla v průřezu připevněna elipsa znázorňující dráhu komety. Děti mi ukazovaly, jak se kometa pohybuje šikmo k planetám. Má otázka, jak může kometa, kterou drží v ruce, být zároveň na nebi, přivedla všechny do rozpaků. Ve zmatku se obrátily k učiteli, který jim snaživě vysvětlil, že to, co s takovou pílí vytvořily, je

jen model planet a komety. Všechny děti souhlasily, že tomu rozumí, a když byly dotázány, opakovaly to. Zatímco však předtím na útvar kruhu s elipsou pohlížely s hrdostí, ztratily nyní všecken zájem. Některé papír zmačkaly, jiné zahodily model do koše. Dokud byly kusy papíru planetami a kometou, chystaly se ukázat model doma rodičům, ale teď už pro ně ztratil význam.¹²

Jak dětem vyprávět pohádky – Bruno Bettelheim

Když rodiče vypráví dítěti pohádku ve správném rozpoložení (to znamená s pocity probuzenými vzpomínkou, jaký význam měla pohádka pro něho samého, když byl malý a s vědomím toho, jak odlišný význam pro něho má v přítomnosti, a také s citlivým vnímáním důvodů, proč i jeho dítě může vyzískat z pohádky nějaký svůj osobní smysl) – potom dítě při poslechu cítí, že je chápáno ve svých nejnežnějších tužbách, nejvášnivějších přáních, nejkrutějších úzkostech a pocitech bídy i v největších nadějích. Jelikož to, co rodič říká, dítěti nějakým zvláštním způsobem také osvětluje, co se děje v temných částech jeho mysli, cítí potvrzení, že ve svém fantazijním životě není osamělé a že tento život s ním sdílí člověk, jehož nejvíce potřebuje a miluje. Za takových příznivých okolností pohádky jemně napovídají, jak tvořivě zacházet s niternými zážitky. Pohádka předává dítěti intuitivní a podvědomé porozumění jeho vlastní povaze a tomu, jaká budoucnost jej čeká, rozvine-li své schopnosti. Dítě z pohádek vycítí, že být lidskou bytostí v tomto světě znamená čelit nesnadným výzvám, ale také setkávat se s nádhernými dobrodružstvími.

Smysl pohádek se dětem nesmí nikdy „vysvětlovat“. Je však důležité, jak vypravěč sám chápe poselství, jímž se pohádka obrací k dětské předvědomé mysli. Když vypravěč rozumí různým významovým rovinám, usnadní dítěti výběr k lepšímu sebepochopení. Citlivost dospělého pro to, které pohádky jsou nejvhodnější vzhledem k vývojovému stádiu dítěte a k určitým psychickým těžkostem, s nimiž se právě potýká, tu velmi pomáhá.¹³

---

¹² Týž: *Za tajemstvím pohádek*, s. 63–65.

¹³ Tamtéž, s. 192.

Bohužel někteří modernisté odmítají pohádky, protože posuzují tuto literaturu měřítky, která jsou naprosto nevhodná. Budeme-li brát tyto příběhy jako popis skutečnosti, pak vskutku v každém ohledu překračují všechny meze: Jsou kruté a sadistické a kdovíco ještě. Ale jako symboly psychologických dějů nebo problémů jsou zcela pravdivé.

Proto záleží především na citu vypravěče pro pohádku, zda vyzní naprázdno, nebo si ji posluchač uloží do srdce. Sdělení milující babičky, která vypráví pohádku okouzlenému dítěti usazenému na jejím klíně, bude docela jiné než sdělení rodiče, kterého pohádka nudí a čte ji několika dětem různého věku z pocitu povinnosti. Pokud si je dospělý vědom své aktivní účasti na vyprávěném příběhu, zásadním a podstatným způsobem to napomáhá dětskému zážitku a značně ho obohacuje. Znamená to potvrzení dětské osobnosti jedinečným sdíleným prožitkem s jinou lidskou bytostí, která, přestože je dospělá, dokáže plně docenit pocity a reakce dítěte.

Když se v nás při vyprávění příběhu neozvou muka sourozenecké žárlivosti nebo zoufalé pocity z odmítnutí, jaké zažívá dítě, když se mu zdá, že není považováno za nejlepší; když se nezachvějeme pocity méněcennosti, vypoví-li dítěti službu tělo, nebo bezútešným pocitem nepatřičnosti, očekává-li ono samo od sebe nebo očekávají-li od něho druzí výkony, které mu připadají herkulovské; když nás nesevře úzkost ze „zvířecích stránek“ sexuality a z toho, jak tohle všechno a mnoho jiného překonat – pak dítě zklameme. V důsledku našeho selhání se nám nepodaří předat dítěti přesvědčení, že je po všech útrapách světa čeká skvělá budoucnost – a přitom pouze víra v ni dokáže dítěti dodat sílu růst dobře, s pocitem bezpečí, sebedůvěry a sebeúcty.¹⁴

Mgr. et Mgr. Jan VŠETEČKA,
pražský unitář na volné noze
a učitel základní školy

*****

---

¹⁴ Tamtéž, s. 193–194.

*****

Básně Lucie Kubinové

*****

Měním se...

Měním se v tichý mráček
vzdušné pěny.
V lehký výdech
po všem
tom
plahočení.

Tolik síly skrýváš

Tolik odvážné síly skrýváš
kolik pocitů slabosti
máš překonáno.

Jsi Božím přáním.

Jsi jenom Božím přáním
a v této podobě se ztratíš
jako píseň Elisina.

Tvé nitro zůstává.

Tvé nitro věčně zůstává
středem hvězdy
ve své galaxii.

Naplno svítí.

Naplno nahlas svítí
krásná dočasná
bez obsažných hovorů.

Nech veškerou bolest tak.

Nech veškerou bolest tak...
ať plácne o sklo a padá pryč.

ať plácne o sklo

a p

a

d

á

p r y č.

Vše jen matným zdáním je

Vše jen matným zdáním je.
Rozpouští se ti v očích.
Neobjeví se již přání snivé,
sen je teď bezesným.

Věky bez věků...

volné ruce

a

vítr v listech němého javoru.

Nad hlavou

Nad hlavou se shromáždilo
ptačí hejno
podivného tvaru.

Slunce pálilo do vlasů
a pole bralo v náruč mé kroky.

Ochránce chtěl říct,
že je zde.

Mgr. Lucia KUBINOVÁ, Ph.D.,
básnířka, psycholožka, odborná publicistka

*****

*****

Poezie Martina Paříka

*****

Chvalozpěv

Agnus Dei...
chvalozpěv pěji –
Na ticho domova,
Na blikot hvězd
Na pustost ostrova,
Na Cíl všech cest,
Na žalmy půlnoční,
Na úder srdce,
Dny všem jen sváteční,
Co přát si více...

Jarní

Koniklec a kleci koně,
co dalas mně, dám i tobě,
jitru cel a ústům úsvit,
vášně, city radno krotit,
lomikámen, kamenolom,
v srdci žár a v hlavě polom,
zimostráz a strážni zima,
jaro kope, už se vzpíná.

Motýl

Noc je ostrá propast, puklá země,
i hvězdný přísvit září temně,
jako neodbytný host
ovládla vše nehybnost...

Vtom prudký záblesk ranil čern,
jež zdála se jak povodeň,
než usmálo se rozednění,
motýl bílý třepotal se,
ještě snil,
přistál nymfě na rameni,
lunou snad se přiočil.
Výjev ten je neúplný,
inspirace křehké plynou vlny...

Motýl II

Prv motýla jsem příběh skromný vyprávěl,
jak ve tmách srdceryvných vyzářil svou běl.
Teď múza neúprosná ret svůj vytrasila zase
a děje křehké blahosklonně posunula v čase.

Den zažehl se zlatě slunný,
ni stopy temna odtažené luny.
Po dlouhém, křivolakém letu
přistál zlehka v šedi parapetu:
Motýl Půvab, živá krása...
žel nikde nymfa prostovlasá,
jenom všední, monotónní parapet,
na němž plane,
v samet vhroužen,
jemných křídel květ.

Kéž událostem přítrž šlo by učiniti rázně
a nastolit jen nekonečna bezčasí,
leč kdos tu ještě víří metamorfóz básně
a co chvíli pošetile sní.
Snad polekal jej pohyb okenice,
snad divný zvuk či necitelnost jen:
Vmžiku motýl vzlétl, již nebylo jej více...
Co z toho je skutečnost? A co sen?

Mgr. Martin PAŘÍK,
knižní redaktor, básník, publicista

*****

Básně Václava Englera

*****

Tobě

Sněženky pod silnicí zaklánějí hlavy
A pokukují za kluzákem brázdícím oblohu

Modré nebe
Pach hlíny
Řeka teče za obzor

Jsem smutný
Kdybychom se nikdy neviděli
Mám radost
Že jsme se setkali
Jen kvůli Tobě
Doufám ve znovuzrození

* * *

Modrý měsíc

Ty nejkrásnější květy opadávají nejdříve
Mravenci
Motýli
A včely
Truchlíte
Že jste se jim nestihli poklonit?

* * *

Zuzaně

Vidím Tě
V holce, co chvátá po refýži
V mamince hrající si s děckem
V těch
Kterými jsi byla
Jakými jsi mohla být
Kým už nikdy nebudeš
... jednou spolu půjdem nočním nebem
Krok za krokem po hvězdách

* * *

Na exkursi

V zahradním jezírku
Si hledím zlatou rybku

Otevírá tlamu
Tak co – budeš si vůbec něco přát?

* * *

Mgr. Václav ENGLER,
plzeňský básník, prozaik, publicista a ilustrátor

*****

*****

Poezie Sebastiana Praxe

*****

Ze sbírky Poezie lesní moudrosti

...

Sedím na lodi,
chytám velryby.
Stín Tangeru za námi,
neznámo na přídí.
Mé oči jsou slepé.
Plujeme nocí.
Jen svatozář Léthé.
A genius loci.

(Gibraltar, 4/201)

...

Oči jsou hlubinou poznání.
Vidím v nich reakci na každé konání.
Jako když nahlídneš do studny,
která nikdy nekončí.
Jako když v dialogu beze slov vznikne znamení.
Buď ho vidíš, nebo ne.
Jsi snad slepý?

(Tanger, 4/2018)

...

Oheň očistí tvou duši,
a aniž to tušíš,
jak jednou vzplane,
nevyhasne již nikdy.

Já jsem škrtačko,
a ty jsi zápalka...
ale někdy je tomu i naopak!

V obou případech však platí,
že jedině společnou silou vyhraje láska nad nenávisťí...

Tak jsme tu a hrajeme své osudy.
Skoro jako v divadle, jen neexistuje pojem ostudy...
Ten je jenom v myslí, a kdo svou mysl ohněm čistí, ten
nemyslí na nesmysly!

(Kasol, Himálaj, Indie 8/2018)

...

Voda je svatá,
páč pochází z nebe,
tak jako my všichni,
včetně tebe.

Moře je svaté,
jako když zahlédneš se v moři pomněnek.
Ucítíš to také,
když vytáhneš své bytí z oceánu domněnek.
Ponoříš-li se do studený vody,
a najednou je všechno jasný!

Copak si od tebe nebe něco přeje?
Copak Slunce na každého jinak hřeje?
Vždyť maličkatý kousek nebes není
zanedbatelnou součástí mého tělesnění!

A možná i myslí,
když na vlnách myslíš...
Tak počkej na tu správnou vlnu!

Jakmile zahlédneš ji na obzoru,
tak nevyčkávej ani chvíli,
svez se na ní další míli.

Jóó. Život je jízda
jako na moři.
Občas je dobrý bejt trosečník,
ale když se zadaří,
zaplaveš si s proudem,
jenž vychází z tvé duše.
A chrlí vodopády nápadů,
které se s prožitkem Vánoční mše,
rozplývají nad nočním Káthmándú.

A ptáš se, co voda?

Ta padá...
Snáší se z nebe.
Páč voda je svatá,
Kamaráde.

(Granada, Španělsko 9/2019)

*

Sebastian PRAX publikuje v *Unitářské mozaice* poprvé. Je nezávislý cestovatel, básník, spisovatel a hipík. Aktuálně připravuje sbírku básní z cest po světě a román o cestě duchovní. Více na webu:

www.zapiskycestovatele.com

***

*****

Pro Libereckou obec unitářů technicky a redakčně zpracoval
Radovan Lovčí
